

Gmina Tyczyn

Nr 2 (596)
24.02 – 30.03.2019 r.

Cena 1,50 zł

GŁOS TYCZYNA

PISMO SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Borek Stary

Hermanowa

Kielnarowa

Tyczyn

W numerze:

- Budżet Gminy Tyczyn na rok 2019
- Informacje z Urzędu Miejskiego w Tyczynie
- Relacje z Przeglądu Kolędowego i z obchodów Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu
- Jubileusz 10-lecia zespołu „Borkowianie”
- Zaproszenie na Dzień Kobiet
- Informacje ze szkół i instytucji

14. Przegląd Kolędowy „Pójdźmy wszyscy do stajenki”

Chór Cantilena przy Uniwersytecie Trzeciego Wieku i URz

Dziecięco-Młodzieżowe Stowarzyszenie Śpiewacze Sancta Musica

Zespół Śpiewaczy Tyczyniacy

Schola Dziecięco-Młodzieżowa z Markowej

Chór Św. Rocha z osiedla Słocina w Rzeszowie

Chór Sancta Catarina z Tyczyna

Wspólny występ wszystkich zespołów biorących udział w Przeglądzie

Zgromadzona publiczność mogła usłyszeć piękne interpretacje tradycyjnych kolęd i pastorałek

RADA MIEJSKA UCHWALIŁA

25.01 br. odbyła się 5. sesja VIII kadencji
Rady Miejskiej w Tyczynie.

Radni podjęli
uchwały w sprawach:

● **Przyjęcie uchwały budżetowej Gminy Tyczyn na 2019 rok.**

● **Uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Tyczyn.**

● **Dopłat do cen 1 m³ wody i 1 m³ odprowadzanych ścieków wynikających z taryfy za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków na terenie Gminy Tyczyn.** Dopłaty do cen 1 m³ wody i 1 m³ odprowadzanych ścieków uchwalane są w celu zmniejszenia opłat mieszkańców za te media. Dotyczą one wyłącznie gospodarstw domowych położonych w gminie Tyczyn. Dla gospodarstw domowych poza gminą Tyczyn, obsługiwanych przez „Eko-Strug”, dopłaty realizują gminy, w których znajdują się te gospodarstwa, według własnych uchwał. Taryfę za wodę i odprowadzenie ścieków ustalają Wody Polskie. W styczniu nie ulega zmianie taryfa, więc stawki dopłat w naszej gminie proponowane są w tej samej wysokości co w grudniu ubiegłego roku.

● **W sprawie podwyższenia kapitału zakładowego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej „Eko-Strug” Sp. z o.o. z siedzibą w Tyczynie.** W budżecie gminy na 2019 r. są zaplanowane środki w wysokości 500 tys. zł na zwiększenie kapitału zakładowego dla PGK „Eko-Strug” z przeznaczeniem na budowę wodociągu w Borku Starym.

● **Emisji obligacji.** W 2019 r. planuje się wyemitować obligacje komunalne w wysokości 3.938.000 zł z przeznaczeniem na: 1) finansowanie deficytu: 1.783.002 zł, 2) spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań: 2.154.998 zł.

● **Udzielenia pomocy finansowej Województwu Podkarpackiemu na realizację zadania publicznego.** Zakres prac obejmuje: poszerzenie drogi, wykonanie kanalizacji deszczowej i podbudowy pod chodnik, ułożenie krawężników i obrzeży oraz ułożenie kostki brukowej. Gmina wystąpiła do Zarządu Województwa Podkarpackiego o wykonanie inwestycji w kwocie 600 tys. zł, w tym Gmina udzieli pomocy finansowej dla Województwa Podkarpackiego w kwocie 400 tys. zł.

● **Upoważnienia dla Burmistrza Tyczyna do złożenia wniosku o dofinansowanie w ramach ogłoszonego naboru nr 61/I/OA/3.4/2018/cz.2 - GEPARD II-DOTACJA w programie priorytetyowym nr 3.4 „Ochrona atmosfery 3.4 GEPARD II**

- transport niskoemisyjny”. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ogłosił nabór wniosków o dofinansowanie w formie dotacji w ramach programu priorytetowego GEPARD II transport niskoemisyjny Część 2) Strategia rozwoju ekomobilności. Termin składania wniosków określony został na dzień 4.02.2019 r. Zgodnie z założeniami programowymi beneficjenci zgłaszający wnioski o dofinansowanie zadań związanych z opracowaniem strategii zobligowani są do przedłożenia uchwały rady samorządu terytorialnego, upoważniającej władzę wykonawczą do złożenia wniosku, jak również przyjęcia środków finansowych na opracowanie dokumentu w formie dotacji.

● **Współdziałania pomiędzy Gminą Tyczyn a Gminą Miastem Rzeszów w zakresie obsługi osób doprowadzonych do Izby Wytrzeźwień z Gminy Tyczyn w 2019 r.**

● **Uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Tyczyn na 2019 r.** Program, corocznie aktualizowany, stanowi kontynuację i uzupełnienie dotychczasowych działań realizowanych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w gminie Tyczyn. Przyjęcie przez Radę Miejską Programu jest podstawą do realizacji działań w nim zawartych.

● **Zatwierdzenia planu pracy Komisji Rewizyjnej.**

● **Zmiany Uchwały Nr XXXVIII/308/2006 Rady Miejskiej w Tyczynie z dn. 19.05.2006 r. w sprawie statutu sołectwa Borek Stary.**

● **Zmiany Uchwały Nr XXXVIII/310/2006 Rady Miejskiej w Tyczynie z dn. 19.05.2006 r. w sprawie statutu sołectwa Hermanowa.**

● **Zmiany Uchwały Nr XXXVIII/311/2006 Rady Miejskiej w Tyczynie z dn. 19.05.2006 r. w sprawie statutu sołectwa Kielnarowa.**

● **Zmiany Uchwały Nr XXXVIII/313/2006 Rady Miejskiej w Tyczynie z dn. 19.06.2006 r. w sprawie statutu Osiedla w Tyczynie.** Zmiany powyższych statutów wynikają ze zmiany ustawy o samorządzie gminnym w zakresie długości kadencji organów gminy. Celem usprawnienia działania organów wprowadzono zasadę kontynuowania obowiązków do czasu wyboru następców. W celach organizacyjnych wydłużono termin na przeprowadzenie wyborów, przekazując burmistrzowi kompetencje organizacyjne dotyczące zarządzenia i przeprowadzenia wyborów.

tekst: **Joanna Włoch-Dłurzej** – UM w Tyczynie

Budżet Gminy Tyczyn na 2019 rok

25 stycznia 2019 r. Rada Miejska w Tyczynie uchwaliła budżet na rok 2019, który po stronie **dochodów wynosi: 54.468.482,62 zł**, w tym:

- **dochody własne:** 18.102.874,40 zł;
- **subwencje:** 15.510.603 zł;
- **dotacje celowe** z budżetu państwa na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej oraz na zadania własne Gminy: 14.901.591 zł;
- **dotacje** z budżetu państwa na zadania inwestycyjne: 1.090.209 zł;
- **dotacje** z budżetu Unii Europejskiej: 4.863.205,22 zł.

Wielkość planowanych dochodów ma bezpośredni wpływ na wielkość planowanych wydatków budżetowych.

Wydatki budżetu Gminy na 2019 rok ustalono w wysokości: **58.321.442,11 zł**, planując je przeznaczyć na:

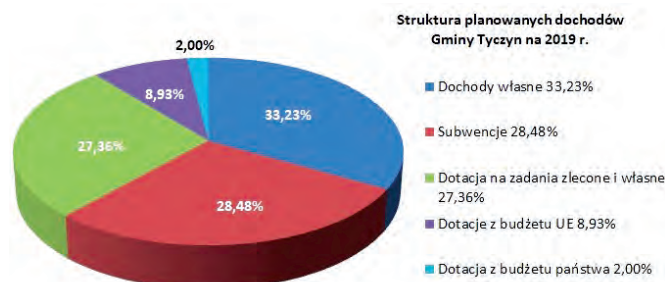
- **wydatki majątkowe:** 13.718.291,16 zł;
- **wydatki bieżące:** 44.603.150,95 zł.

W planie wydatków zabezpieczono środki na inwestycje oraz bieżące potrzeby funkcjonowania Gminy, jednostek jej podległych i instytucji kultury.

Planowany deficyt budżetowy w kwocie 3.852.959 zł oraz spłata zaciągniętych zobowiązań w kwocie 2.154.998 zł zostaną pokryte z emisji obligacji oraz wolnych środków.

Dochody	Wydatki
54.468.482,62 zł	58.321.442,11 zł
Przychody	Rozchody
6.007.959 zł	2.154.998 zł

Struktura planowanych dochodów Gminy Tyczyn na 2019 r.

CO GROMADZIMY

Dochody podatkowe: 3.376.900 zł

- Podatek rolny: 561.000 zł
- Podatek leśny: 37.000 zł
- Podatek od nieruchomości: 2.703.500 zł
- Podatek od środków transportowych: 75.400 zł

Dochody z majątku gminy: 238.400 zł

- Opłata za wieczyste użytkowanie: 15.000 zł
- Dzierżawa, czynsze z najmu: 123.400 zł
- Dochody ze sprzedaży mienia: 100.000 zł

Różne opłaty: 1.632.068 zł

- Opłaty za wydawanie zezwoleń na sprzedaż alkoholu: 150.000 zł
- Wpływy z opłaty skarbowej: 40.000 zł
- Opłaty za gospodarowanie odpadami: 1.393.568 zł
- Opłaty za korzystanie z przystanków i zajęcie pasa drogowego: 40.000 zł
- Wpływy z opłat i kar za korzystanie ze środowiska i opłaty produktowej: 8.500 zł

Wpływy z usług: 101.570 zł

- Zwrot kosztów wychowania przedszkolnego: 87.570 zł
- Usługi opiekuńcze z zakresu pomocy społecznej: 14.000 zł

Pozostałe dochody: 1.019.567 zł

- Wpływy ze sprzedaży „Głosu Tyczyna”, specyfikacji przetargowych, ogłoszeń: 12.000 zł
- Dochody związane z realizacją zadań zleconych: 20.100 zł
- Koszty upomnień: 5.000 zł
- Zwrot nienależnie pobranych świadczeń: 47.000 zł
- Wpłaty mieszkańców na realizację projektu „Wsparcie rozwoju OZE na terenie ROF”: 578.207 zł
- Zwrot VAT: 152.500 zł
- Zwrot za media: 40.000 zł
- Odsetki: 44.000 zł
- Wpływy z opłat za korzystanie z wyżywienia: 120.760 zł

CO OTRZYMujemy

Udziały z podatków: 11.172.369 zł

- Udziały gminy z podatku PIT: 11.022.369 zł
- Udziały gminy z podatku CIT: 150.000 zł

Dochody z podatków płaconych w Gminie przekazanych przez Urząd Skarbowy: 562.000 zł

- Karta podatkowa: 10.000 zł
- Podatek od czynności cywilnoprawnych: 502.000 zł
- Podatek od spadków i darowizn: 50.000 zł

Subwencje: 15.510.603 zł

- Oświatowa: 11.361.168 zł
- Ogólna: 4.149.435 zł

Dotacje: 14.901.591 zł

- Na administrację: 91.948 zł
- Na zadania z zakresu opieki społecznej: 14.401.370 zł
- Dopłaty do przedszkoli: 408.273 zł

Dotacje celowe z budżetu państwa: 1.090.209 zł:

1. Dotacje celowe w ramach Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej na lata 2016 – 2019 z przeznaczeniem na zadanie pn. „Przebudowa drogi Borek Stary Zawodzie”, kwota: 790.209 zł.

2. Dotacja z Ministerstwa Sportu i Turystyki w ramach programu rozwoju lokalnej infrastruktury sportowej z przeznaczeniem na budowę sali gimnastycznej przy SP w Kielnarowej, kwota: 300.000 zł.

Dotacje celowe w ramach programów z udziałem środków europejskich: 4.863.205 zł:

1. Projekt „Wsparcie rozwoju OZE na terenie ROF – projekt parasolowy” w ramach RPO WP na lata 2014-2020, kwota: 2.084.472 zł z EFRR.

2. Projekt „Kompleksowa rewitalizacja na terenie ROF – rewitalizacja zespołu parkowego w Tyczynie” w ramach RPO WP 2014-2020, kwota: 2.464.500 zł.

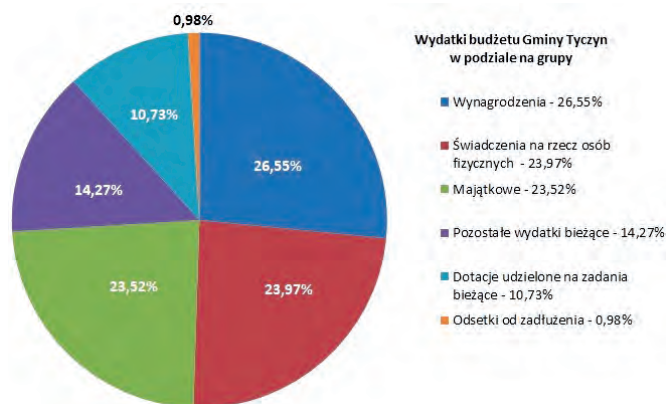
3. Projekt „Zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych na terenie ROF” w ramach RPO WP na lata 2014-2020, kwota: 100.053,75 zł (refundacja);

4. Projekt „Zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz wsparcie instytucji kultury na terenie ROF” w ramach RPO WP na lata 2014-2020, kwota: 23.290,47 zł (refundacja);

5. Projekt „Przebudowa drogi gminnej Hermanowa Pańskie Pola łącznik w miejscowości Hermanowa” w ramach PROW na lata 2014-2020, kwota: 108.404 zł (refundacja);

6. Projekt „Przebudowa drogi gminnej Kielnarowa Dół w miejscowości Kielnarowa” w ramach PROW na lata 2014-2020, kwota: 82.485 zł (refundacja).

Wydatki budżetu Gminy w podziale na grupy

wynagrodzenia i pochodne: 15.474.465 zł

świadczenia na rzecz osób fizycznych: 13.980.871 zł

majątkowe: 13.718.291 zł

pozostałe wydatki bieżące: 8.321.325 zł

dotacje udzielone na zadania bieżące: 6.256.490 zł

odsetki od zadłużenia: 570.000 zł

Wydatki budżetu Gminy według ważniejszych działów

1. Pomoc społeczna, rodzina: 16.291.850 zł
2. Oświata i wychowanie (szkoły, przedszkola, świetlice): 15.484.065 zł
3. Transport i łączność: 5.759.185 zł
4. Kultura i sport: 5.682.614 zł
5. Administracja publiczna, GZOS: 4.622.104 zł
6. Ochrona środowiska i gospodarka komunalna, rolnictwo: 3.831.329 zł

7. Wodociągi, OZE, wymiana pieców: 3.609.359 zł
8. Obsługa długu, rezerwa ogólna i celowa: 2.154.464 zł
9. Gospodarka mieszkaniowa: 339.000 zł
10. Ochrona zdrowia: 260.822 zł
11. Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa: 176.650 zł
12. Działalność usługowa: 106.000 zł

INWESTYCJE

Drogi

Przebudowa dróg gminnych, na których zostanie wykonana podbudowa z kruszyw łamanych, położona masa bitumiczna, wykonane pobocza i zjazdy, a w miarę konieczności odwodnienie i przepusty pod drogą:

1. droga Borek Stary Zawodzie, dł. 2381 mb, kwota: 1.580.418,23 zł, w tym: dofinansowanie z Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej na lata 2016-2019 w kwocie: 790.209 zł, wkład własny: 790.209,23 zł;

2. droga Hermanowa Gradkowiec przez las, dł. 529 mb, kwota: 370.000 zł;

3. droga Hermanowa Kółko Rolnicze Grunwald, dł. 390 mb, kwota: 100.000 zł;

4. droga Hermanowa Łazy boczna II, dł. 152 mb, kwota: 66.776 zł;

5. droga Kielnarowa Obszary Wólka, dł. 490 mb, kwota: 224.554,94 zł;

6. droga Kielnarowa Zagonianka, dł. 569 mb, kwota: 269.035,59 zł;

7. ul. Zagrody Tyczyn boczna, dł. 177 mb (dodatkowo z wykonaniem kanalizacji), kwota: 216.484,70 zł;

8. ul. Orkana (boczna) w Tyczynie, dł. 110 mb (połowę kosztów pokrywają firmy usytuowane przy drodze), kwota: 50.000 zł.

Dodatkowo z wydatków niewygasających z roku ubiegłego realizowana będzie przebudowa ul. Parkowej w Tyczynie, dł. 437 mb, kwota: 589.451,99 zł.

Jako droga zwirowa budowana będzie ul. Lasek Kamieniec (boczna w Tyczynie), dł. 628 mb, kwota:

70.000 zł.

W zakresie projektowania przebudowy dróg realizowane będą projekty:

1. droga Borek Stary Zawodzie – Klasztor, dł. 450 mb, kwota: 6.000 zł;

2. droga Hermanowa Czerwonki boczna II, dł. 300 mb, kwota: 5.000 zł;

3. droga Hermanowa Skotnik boczna, dł. 290 mb, kwota: 5.000 zł;

4. droga Kielnarowa Zagrody, Sarkaczki, dł. 1 100 mb, kwota: 15.000 zł;

5. droga Tyczyn ul. Asnyka - Kielnarowa, dł. 600 mb, kwota: 7.000 zł;

6. ul. Potoki w Tyczynie (wykonanie dodatkowej mapy do celów projektu oraz wypłata odszkodowań za zajęty teren), kwota: 50.000 zł;

7. most na potoku „Hermanówka” w ciągu ul. Sadowej w Tyczynie, kwota: 10.000 zł.

Planowana jest również wymiana chodnika (dł. 430 mb.) na ul. Parkowej w Tyczynie na kostkę brukową, kwota: 80.000 zł.

Na drogach powiatowych planowana jest przebudowa drogi Tyczyn - Nowy Borek - Błazowa (przez Królkę). Gmina Tyczyn udzieli pomocy finansowej Powiatowi Rzeszowskiemu w kwocie: 970.000 zł, a wartość całej inwestycji wyniesie: 6.000.000 zł.

Na drogach wojewódzkich planowana jest budowa chodnika w Kielnarowej przy drodze Nr 878 Rzeszów - Dylągówka. Gmina Tyczyn udzieli pomocy finansowej Województwu Podkarpackiemu na budowę chodnika w kwocie: 400.000 zł. Całość kosztów jeszcze jest nieznana.

Oświetlenie drogowe

Budowa oświetlenia drogowego:

1. Borek Stary Szkoła Stawiska, dł. 450 mb, 9 lamp, kwota: 80.000 zł;

2. Borek Stary Sklepiska, dł. 450 mb, 9 lamp, kwota: 90.000 zł;

3. Hermanowa Gajówka Skotnik, dł. 1300 mb, 25 lamp, kwota: 150.000 zł;

4. Hermanowa Pańskie Pola, dł. 350 mb, 6 lamp, kwota: 50.000 zł;

5. Kielnarowa Obszary Debrza, 6 lamp ledowych, połączonych kablem ziemnym, kwota: 115.000 zł;

6. Tyczyn ul. Lasek (Królka), dł. 630 mb, 12 lamp, kwota: 160.000 zł;

7. Tyczyn ul. Kościuszki, Chopina i Parkowa (uzupełnienie oświetlenia), kwota: 85.000 zł.

Projekty oświetlenia drogowego:

8. Kielnarowa - Matysówka i Kielnarowa - Most Zawodzie, kwota: 38.614,10 zł. (Fundusz Sołecki);

9. Hermanowa Czerwonki do skrzyżowania z drogą Hermanowa Kamieniec i Hermanowa cmentarz, kwota: 38.614,10 zł. (Fundusz Sołecki);

10. Hermanowa Przylasek, Gradkowiec, łączna kwota: 15.000 zł;

11. ul. Stawowa w Tyczynie, kwota: 30.000 zł;

12. ul. Potoki w Tyczynie, kwota: 17.000 zł.

Wodociągi

Budowa wodociągu:

1. Borek Stary poprzez zwiększenie kapitału zakładowego Spółki PGK „EKO-STRUG”, kwota: 500.000 zł;

2. Kielnarowa Obszary, dł. 1 060 mb, kwota: 200.000 zł.

Projekty wodociągów:

1. Kielnarowa Wólka – cmentarz, kwota: 10.000 zł;

2. Mokra Strona, Tyczyn, kwota: 12.000 zł.

Kanalizacja

Budowa kanalizacji sanitarnej:

1. Kielnarowa - Borek Stary, dł. 270 mb, kwota: 60.000 zł;

2. Kielnarowa Zawodzie, dł. 768 mb, kwota: 174.000 zł;

3. ul. Potoki Tyczyn, dł. 483 mb, kwota: 114.000 zł;

4. ul. Grunwaldzka Tyczyn, dł. 68 mb, kwota: 15.000 zł.

Rolnictwo

1. Oczyszczenie rowu melioracyjnego Kielnarowa Zawodzie, kwota: 20.000 zł.

2. Oczyszczenie rowów melioracyjnych w Borku Starym, kwota: 20.000 zł.

Energia

1. Wsparcie rozwoju OZE na terenie ROF – projekt parasolowy; montaż, uruchomienie i konfiguracja instalacji fotowoltaicznych o mocy 3kW na 164 budynkach prywatnych mieszkańców Gminy Tyczyn, kwota: 2.662.679,40 zł, w tym: dofinansowanie z RPO WP na lata 2014 – 2020, kwota: 2.084.472 zł, wkład własny: 578.207,40 zł (wpłaty ludności).

Źródła ciepła

1. Wymiana źródeł ciepła na terenie ROF RPO WP 2014-2020 – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne; wymiana

przestarzałych źródeł ciepła (pieców, kotłowna paliwa stałe) w gospodarstwach domowych mieszkańców Gminy Tyczyn na kotły gazowe kondensacyjne lub kotły na biomasę – pellet. Koszty na 2019 r.: 20.000 zł (koszty przygotowawcze, dokumentacja).

2. Instalacja kotłów na paliwa stałe w gospodarstwach domowych – projekt parasolowy RPO WP 2014 - 2020; wymiana przestarzałych źródeł ciepła (pieców, kotłów na paliwa stałe) w gospodarstwach domowych mieszkańców Gminy Tyczyn na kotły na paliwa stałe (ekogroszek) z automatycznym zasypem paliwa, klasa 5. Koszty na 2019 r.: 5.000 zł (koszty przygotowawcze, dokumentacja).

Administracja

Przebudowa instalacji elektrycznej w budynku Urzędu Miejskiego, kwota: 100.000 zł.

Ochotnicze straże pożarne

Prace wykończeniowe budynku OSP Kielnarowa, kwota: 20.000 zł.

Oświata

1. Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Kielnarowej, inwestycja wieloletnia, na 2019 rok kwota: 600.000 zł (w tym dotacja z Ministerstwa Sportu i Rekreacji: 300.000 zł).

2. Opracowanie projektu łącznika bud. gimnazjum z salą gimnastyczną, kwota: 30.000 zł.

Kultura

1. Przebudowa budynku Sądu Grodzkiego w Tyczynie, zakres prac obejmuje: opracowanie dokumentacji projektowej i przebudowę dachu, kwota: 200.000 zł.

2. Rewitalizacja płyty rynku w Tyczynie, zakres prac obejmuje wykonanie zagospodarowania terenu, przebudowę schodów przed budynkiem Rynek 24, kwota: 60.000 zł.

3. Opracowanie dokumentacji projektowej na remont zabytkowej kapliczki w Hermanowej, kwota: 6.000 zł.

4. Kompleksowa rewitalizacja na terenie ROF - rewitalizacja zespołu parkowego w Tyczynie RPO WP 2014-2020, Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. Zakres prac obejmuje: opracowanie dokumentacji projektowej i roboty budowlane rewitalizacji parku (uporządkowanie terenu, usunięcie samosiewów, wykonanie nowych nasadzeń, budowa i przebudowa oświetlenia wzdłuż ciągów komunikacyjnych, utworzenie historycznej i przyrodniczej ścieżki edukacyjnej i boiska sportowego wielofunkcyjnego z nawierzchnią z kostki elastycznej, przywrócenie ogrodu różanego, utworzenie przestrzennej makiety ogrodu, uporządkowanie alejek spacerowych, nawierzchnia ciągów głównych i bocznych, budowa i wymiana elementów małej architektury (m.in. altana, ławki parkowe, kosze na śmieci, stojaki rowerowe), remont fontanny, studni, bramy wjazdowej i muru ogrodzeniowego, niwelacja terenu, inne roboty towarzyszące), kwota w 2019: 3.000.000 zł, w tym: dofinansowanie: 2.464.500 zł, wkład własny: 535.500 zł.

5. Dotacja dla Parafii Rzymsko-Katolickiej w Tyczynie, kwota: 30.000 zł.

6. Dotacja dla Klasztoru Ojców Dominikanów w Borku Starym, kwota: 70.000 zł.

Sport

1. Budowa budynku zaplecza socjalno-sanitarnego przy boisku sportowym w Hermanowej, inwestycja wieloletnia. W 2019 roku kwota: 500.000 zł.

2. Projekt instalacji gazowej w budynku przy boisku w Borku Starym, kwota: 1.500 zł.

3. Otwarta strefa aktywności (Fundusz Sołecki Borek Stary), kwota: 38.614,10 zł.

4. W ramach wydatków niewygasających dokończona zostanie budowa zadaszenia trybun na stadionie w Tyczynie, kwota: 101.475 zł.

Tekst opracowała: **Barbara Matuła**
– skarbnik Gminy Tyczyn

Godziny otwarcia Urzędu Miejskiego w Tyczynie

Poniedziałek 7:30 – 17:00
Wtorek - czwartek 7:30 – 15:30
Piątek 7:30 – 14:00 (sekretariat do 15:00)

Dyżury

Burmistrz Tyczyna **Janusz Skotnicki** przyjmuje mieszkańców Gminy i interesantów w każdy poniedziałek w godz. 8:00-15:00 w Urzędzie Miejskim w Tyczynie.

Dyżur Przewodniczącego Rady Miejskiej **Ryszarda Fornala** odbywa się w każdy 1. i 3. poniedziałek m-ca w godz. 15:00 – 17:00 w Urzędzie Miejskim w Tyczynie, pok. 27.

Zasady postępowania przy pielęgnacji drzew i krzewów

Przypominamy, że na wykonanie cięć w koronach drzew nie jest wymagane zezwolenie burmistrza Tyczyna, ale czynności te powinny być wykonane przez osoby i firmy mające w tym zakresie odpowiednie uprawnienia.

Zasady pielęgnacji drzew określa art. 87a. ustawy o ochronie przyrody.

- Prace ziemne oraz inne prace wykonywane: ręcznie, z wykorzystaniem sprzętu mechanicznego lub urządzeń technicznych w obrębie: korzeni, pnia, korony drzewa lub w obrębie korzeni czy pędów krzewu, przeprowadza się w sposób najmniej szkodzący drzewom lub krzewom.

- Prace w obrębie korony drzewa **nie mogą** prowadzić do usunięcia gałęzi w wymiarze **przekraczającym 30% korony**, która rozwinęła się w całym okresie rozwoju drzewa, chyba że mają na celu: ● usunięcie gałęzi obumarłych lub nadłamanych; ● utrzymywanie uformowanego kształtu korony drzewa; ● wykonanie specjalistycznego zabiegu w celu przywróceniu statyki drzewa.

- Zabiegi pielęgnacyjne wykonuje się na podstawie dokumentacji, w tym dokumentacji fotograficznej, wskazującej na konieczność przeprowadzenia takiego zabiegu. **Dokumentację przechowuje się przez okres 5 lat od końca roku, w którym wykonano zabieg.**

- Usunięcie gałęzi w wymiarze przekraczającym 30% korony, która rozwinęła się w całym okresie rozwoju drzewa (w celu innym niż usunięcie m.in. gałęzi obumarłych itd.) stanowi uszkodzenie drzewa, a w wymiarze przekraczającym 50% korony jest już jego zniszczeniem.

- Minister właściwy do spraw środowiska może określić, w drodze rozporządzenia, metody wykonywania prac pielęgnacyjnych, kierując się potrzebą zapewnienia wykonywania prac w sposób najmniej szkodzący drzewom lub krzewom.

Oprac. na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

tekst: **Joanna Kalembkiewicz**
– inspektor UM w Tyczynie

Wycinka drzew w lesie prywatnym

Sprawy związane z legalizacją drewna pozyskanego z lasów nadzorowanych prowadzi na terenie Gminy Tyczyn

Specjalista ds. Lasów Nadzorowanych

Adam Piróg - tel. 660-764-39

Kontakt do Nadleśnictwa Strzyżów:

(17) 276-06-00

Podziękowanie

Grupa kolędnicza „Trzej Królowie” z Hermanowej składa serdeczne podziękowanie wszystkim osobom - Gospodarzom z gminy Tyczyn - za zaproszenie naszej Grupy (już po raz czwarty) do swoich domów i umożliwienie dzielenia się Dobrą Nowiną z narodzenia Chrystusa. Dziękujemy za okazaną serdeczność, gościnność i złożone datki (1800 zł), które w całości zostały przeznaczone na rehabilitację chorych dzieci z parafii Hermanowa.

W imieniu Grupy Kolędniczej - Marta Leniart

Podaruj Adasiowi 1% swojego podatku

Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”

KRS: 0000037904

Cel szczegółowy: 16127 Mytych Adam

Szanowni Darczyńcy!
Prosimy o zaznaczenie w zeznaniu podatkowym pola „Wyrażam zgodę”

<http://dzieciom.pl/podopieczni/16127>

Młodych pociągają wymagania i wysokie ideały.
Jan Paweł II

SP Tyczyn wśród najlepszych w Polsce

Podstawowym celem i zadaniem współczesnej szkoły jest wszechstronny rozwój młodego człowieka. Kształcenie ogólne powinno więc nie tylko dostarczać niezbędnej wiedzy do aktywnego i twórczego udziału dzieci i młodzieży w życiu społecznym, ale również kształtować wartości konieczne do funkcjonowania wolnego, demokratycznego społeczeństwa, rozwijać poczucie tożsamości kulturowej, lokalnej i narodowej czy budować więzi społeczne i postawy patriotyczne. W dobie powszechnej uniwersalizacji i kosmopolityzacji świata niezwykle ważna i trudna zarazem wydaje się być edukacja patriotyczna.

Mając na względzie wyzwania współczesnej edukacji, **Szkoła Podstawowa im. S. Staszica w Tyczynie** od wielu lat w procesie dydaktycznym i wychowawczym szczególną rolę przywiązuje do wychowania patriotycznego. W minionym roku, Roku Jubileuszu 100-lecia Odzyskania przez Polskę Niepodległości oraz 650-lecia Tyczyna, szkoła zorganizowała wiele uroczystości, imprez, konkursów i przeglądów o tematyce patriotycznej. Były wśród nich m.in.: *Inauguracja Obchodów Jubileuszu 100-lecia Odzyskania przez Polskę Niepodległości, 100 życzeń na 100-lecie „I’m proud to be Polish”, A jak ciebie kto zapyta..., Znasz li ten kraj, Drogi do Niepodległej, Nasz śpiewnik polskości, Tyczyn w latach walki o niepodległość, Szkolny Przegląd Tańców Narodowych czy Bal Niepodległości*. Szkoła systematycznie włączała się również w europejskie i ogólnopolskie konkursy, programy i projekty: *Szkoła dla Niepodległej, Do Hymnu, My Polacy Niepodlegli, Rekord dla Niepodległej*. Była zarejestrowana na wielu mapach programów niepodległościowych. Uczniowie z sukcesami brali udział w: ogólnopolskim konkursie *O Naszą Niepodległą...*, VI Dyktandzie Niepodległościowym „Po polsku o historii” oraz w Narodowym Czytaniu „Przedwiośnia”. Doskonale układała się także współpraca szkoły z rzeszowskimi oddziałami: IPN, Muzeum Okręgowego, NSZZ „Solidarność” oraz Związkiem Strzeleckim „Strzelec”. Wspólne działania z tymi instytucjami i organizacjami skutecznie aktywizowały uczniów do realizacji wielu programów i udziału w różnych akcjach, m.in.: Żywe Muzeum, spotkania ze świadkami historii, prelekcje i wystawy – *Ojcowie Niepodległości, Młodzi dla Niepodległej, Historia w banknotach zapisana, My Polacy – niepodlegli, przedsiębiorczy*, wydanie Śpiewnika pieśni patriotycznych, posadzenie Dębu Niepodległości, zakopanie Kapsuły Czasu czy wycieczki patriotyczne (Markowa, Rzeszów, Kraków itd.).

Zwieńczeniem działań szkoły było przystąpienie w czerwcu 2018 r. do Programu *Szkoła Niepodległej*, nad którym patronat honorowy objął Minister Edukacji Narodowej w ramach *Roku dla Niepodległej*. Program stanowił część ogólnopolskiego programu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej (ZHR) *Niepodległa 1918-2018*. Jego głównymi celami było kształtowanie postaw patriotycznych oraz obywatelskich, upowszechnianie wiedzy na temat wydarzeń historycznych lat 1914-1922 w kraju i poza jego granicami oraz popularyzacja innowacyjnych metod nauczania i wspieranie nauczycieli w stosowaniu tych metod w praktyce.

Do programu zakwalifikowano ponad czterysta szkół z całej Polski. Każda uczestnicząca w programie szkoła miała za zadanie wybrać, zgłosić i zrealizować w okresie od 1.09.2017 r. do 31.12.2018 r. siedem zadań z pięciu kategorii tematycznych zaproponowanych przez organizatorów konkursu. Wśród wskaza-

Dyrektor Zofia Międlar-Mruk odbiera z rąk przedstawiciela ZHR certyfikat *Szkoła Niepodległej*

nych obszarów były: *Szlak Trzech Świąt Rzeczypospolitej* - uczczenie świąt 3.05, 15.08 i 11.11, *Szlak Współtwórców Niepodległości* – projekt wydobywania na światło lokalnych działaczy i dowódców Polskiej Organizacji Wojskowej, bohaterów drugiego planu, nauczycieli, ludzi kultury itp., osób zasłużonych dla Niepodległości, *Szlak Żołnierzy Niepodległości* – projekt ocalenia od zapomnienia żołnierzy wszystkich formacji walczących o niepodległość i granice Rzeczypospolitej poprzez dbanie o miejsca pochówku oraz inne miejsca pamięci (tablice, krzyże, pomniki) i we współpracy z partnerami zewnętrznymi, np. samorządem, objęcie ich stałą opieką oraz popularyzacja wiedzy o nich, *Szlak Dróg Do Niepodległości* – projekt ukazujący wielość dróg prowadzących do wolności oraz *Szlak Pierwszych Dni Wolności* – projekt organizacji wielu wydarzeń upamiętniających pierwszy dzień wolności w różnych miejscowościach i regionach.

Wszystkie zgłoszone i zrealizowane przez uczestników programu zadania musiały zostać dokładnie opisane oraz udokumentowane za pomocą prezentacji, zdjęć lub filmów. Podlegały również ocenie jury i po weryfikacji były publikowane na platformie projektu. Spośród zgłoszonych z całej Polski ponad czterystu szkół zaledwie niewielkiej części udało się spełnić wysokie wymagania konkursowe. Wśród nich znalazła się **Szkoła Podstawowa im. S. Staszica w Tyczynie**.

Uroczyste podsumowanie Programu *Szkoła Niepodległej* odbyło się 8.02 br. w Warszawie. W tym ważnym dniu szkołę reprezentowała **dyrektor Zofia Międlar-Mruk**. Galę rozpoczęła konferencja naukowa *Drogi do Niepodległej* z udziałem **premiera RP Mateusza Morawieckiego, marszałka Sejmu Marka Kuchcińskiego, marszałka Senatu Stanisława Karczewskiego**, przedstawicieli parlamentu oraz zaproszonych gości. Następnie uczestnicy spotkania wzięli udział w otwarciu wystawy *Niepodległa*. Po nim nastąpiło podsumowanie konkursu *Szkoła Niepodległej*, rozdanie nagród, certyfikatów i dyplomów dla jego laureatów. Tuż po odebraniu z rąk organizatorów konkursu miana *Szkoły Niepodległej* dyrektor Zofia Międlar-Mruk nie kryła swej radości i wzruszenia: *Jestem bardzo dumna i wzruszona, że mogłam reprezentować naszą szkołę i Tyczyn na tak ważnej gali i w obecności premiera RP, marszałków Sejmu i Senatu odebrać certyfikat „Szkoły Niepodległej”. Cieszę się, że codzienny trud podejmowany przez moich nauczycieli przynosi nie tylko wymierne korzyści w procesie edukacyjnym i wychowawczym naszych uczniów, ale również owocuje tak ważnym wyróżnieniem na arenie ogólnopolskiej. To dla nas ogromny sukces i zaszczyt!*

Zdobycie certyfikatu *Szkoła Niepodległej* to kolejny wielki sukces SP w Tyczynie. Jesteśmy pewni, że nie ostatni...

tekst: **Adam Janiec**

– nauczyciel j. polskiego w SP w Tyczynie

Mamy stypendystkę Prezesa Rady Ministrów!

Ala Grabiec w towarzystwie Wojewody E. Leniart i Kurator M. Rauch

19.12.2018 r. w WDK w Rzeszowie odbyła się uroczystość wręczenia stypendiów Prezesa Rady Ministrów uczniom z województwa podkarpackiego. Stypendia te przyznawane są uczniom szkoły maturalnej, którzy otrzymali promocję z wyróżnieniem i uzyskali najwyższą średnią ocen w swojej szkole.

Uczennica Zespołu Szkół w Tyczynie **Alicja Grabiec** (kl. 2A) odebrała dyplom z rąk **Wojewody Podkarpackiego Ewy Leniart**. Wyróżnionym uczniom pogratulowały także: **Lucyna Podhalec - Wicewojewoda Podkarpacki** i **Małgorzata Rauch - Podkarpacki Kurator Oświaty**. I my serdecznie gratulujemy Ali i życzymy jej dalszych sukcesów.

tekst: **Dorota Tarańska-Klęsk**
– dyrektor ZS w Tyczynie

Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego

materace, wózki,
laski, rowerki

Tyczyn, ul. Św. Krzyża 12

Tel. 665-522-565

Relacja z obchodów Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu w Tyczynie

W dniach 31.01-1.02 br. **Towarzystwo Miłośników Ziemi Tyczyńskiej** wraz z **Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Kultury im. K. Sobczyk w Tyczynie** byli organizatorami obchodów **Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu w Tyczynie**. Patronat nad wydarzeniem objęli Marszałek Województwa Podkarpackiego **Władysław Ortyl** i Burmistrz Tyczyna **Janusz Skotnicki**. Już po raz 11. na Podkarpaciu z inicjatywy Instytutu Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu, a w Tyczynie w obchody tego Dnia włączyliśmy się po raz drugi.

Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu związany jest z rocznicą wyzwolenia obozu w **Auschwitz-Birkenau (27.01.1945 r.)**, a został uchwalony w 2005 r. na Zgromadzeniu Ogólnym ONZ. Wcześniej Holokaust nie był uznawany za wydarzenie historyczne. Pamięć o Zagładzie ma na celu zapobieganie aktom ludobójstwa w przyszłości, do których prowadzą uprzedzenia rasowe czy religijne. Z kolei 17.01 obchodzony jest Dzień Judaizmu, ustanowiony w 1997 r. przez Konferencję Episkopatu Polski, który ma na celu poznawanie tradycji obu religii i wyeliminowanie uprzedzeń.

Tyczyn był jednym z 70 podkarpackich miescowości, w których obchodzono tegoroczny Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu. Te galicyjskie miasteczka łączyły podobne związki ze środowiskiem żydowskim, trwające przez niemal pięć stuleci. W ciągu tego okresu dwie społeczności: katolicka i żydowska mieszały obok siebie, choć dzieliło je wiele: kultura, obyczaje, język, religia – to ona dzieliła najsilniej. Katolicy patrzyli na Żydów jak na potomków tych, którzy ukrzyżowali Chrystusa, nie uznając Go za Boga. W Żydach widzieli więc zbrodniarzy. Mimo wyzisk, jakimi ich obrzucano, Żydzi nie reagowali, nie chcąc drażnić wrogich sobie ludzi. Uczestnicząc w obchodach Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu, przypominamy wielowiekową historię tyczyńskich Żydów, aby nie dać „zginąć pamięci o tych, którzy tu kiedyś żyli z nami”, tworząc jedną trzecią część tyczyńskiej społeczności. W taki bowiem sposób możemy się jeszcze włączyć w ich „minione istnienie”.

Inauguracją obchodów rocznicowych był wieczór 31.01, podczas którego zebrani wraz z ks. proboszczem **Marianem Czenczkiem** odmówili modlitwę za zmarłych tyczyńskich Żydów. Następnie wysłuchano prelekcji pt. **„Historia tyczyńskich Żydów na przestrzeni wieków”**. Ostatnim punktem programu był recital muzyki żydowskiej **„Jak malował Pan Chagall”** w wykonaniu solistki **Ewy Siembidy** przy akompaniamencie **Tomaśa Jachyma**. Wysłuchaliśmy takich utworów jak: „Warszawa...”, „Rebeka” czy fragmentów z musicalu „Skrzypek na dachu”. Wzruszający był także występ 8-letniego akordeonisty **Marcela Kusego**.

Kolejny dzień – 1.02 – rozpoczął się od zapalenia biało-czerwonych zniczy przez uczniów Szkoły Podstawowej

w Tyczynie przed bramą żydowskiego cmentarza. Później w Centrum Dziedzictwa Kulturowego i Informacji Turystycznej w Tyczynie rozpoczęła się sesja naukowa poświęcona tyczyńskim Żydom. Przybyłych gości powitała i sesję zapowiedziała p.o. dyrektor M-GOK **Zakia Cieślicka-Majka**. Sesję naukową otworzył niezwykle barwny i ciekawy wykład **Macieja Terczyńskiego** o tyczyńskich Żydach w dobie galicyjskiej. Przedstawicielka Instytutu Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. **Elżbieta Rączy** wygłosiła wykład pt. **„Stosunki polsko-żydowskie w czasie II wojny światowej na Podkarpaciu”**. Gościem spotkania był przedstawiciel gminy żydowskiej z Warszawy **Jan Gebert**.

Na koniec **Zofia Domino** opowiedziała o znaczeniu w edukacji młodzieży przypominania o dziejach i kulturze żydowskiej i jej pozostałościach w Tyczynie. Służą temu lekcje i wycieczki tematyczne pt. **„Śladami tyczyńskich Żydów”**. Pani Zofia swoją wypowiedź poparła projekcją zdjęć przedstawiających różne formy działalności edukacyjnej dla dorosłych i młodzieży. Uczestnicy sesji, którymi byli nie tylko dorośli, ale także uczniowie starszych klas SP w Tyczynie oraz Zespołu Szkół (za co dziękujemy dyrekcjom i nauczycielom) mogli obejrzeć wystawę zdjęć przedstawiających tyczyńskich Żydów z czasów okupacji.

Przerywnikiem między wykładami był występ akordeonisty **Marcela Kusego** oraz recytacja wierszy **Mieczysława Skotnickiego** ze zbioru **„Za ostatnim szabasem”** w wykonaniu uczniów SP w Tyczynie. Tym zbiorkiem poezji obecny na sesji burmistrz Tyczyna **Janusz Skotnicki** obdarował gości – prelegentów, co było dla nich miłą niespodzianką.

Pamiętajmy o tej części historii naszego miasteczka, bo – jak pisał poeta **Antoni Słonimski**: „Nie masz już w Polsce żydowskich miasteczek... Gdzie starzy Żydzi... opłakiwali święte mury Jeruzalem. Nie masz miasteczek, w których próżno byś szukał w oknach zapalonych świeczek – i śpiewu nasłuchiwał z drewnianej bożnicy”. Bo przecież, jak pisał **Mieczysław Skotnicki**, „Przedwojenny Tyczyn – to takie małe Jeruzalem... A w nim żyli Ci, którzy o dużym Jeruzalem wiedzieli tyle, ile im powiedziało Pismo (św.). A że oni nie mogli znaleźć się tam – No to oni znaleźli się tutaj, skupieni w pracowitej wspólnocie”.

tekst: **Elżbieta Baran** – prezes TMZT

Tyczyńscy Żydzi

Ze zbiorów Antoniego Mikruta

Ze zbiorów Łukasza Biedki

„Borkowianie” śpiewają już 10 lat

9.02 br. w Domu Ludowym w Borku Starym odbyło się spotkanie z okazji jubileuszu 10-lecia działalności artystycznej zespołu śpiewaczego „Borkowianie”.

Uroczystość rozpoczęła się powitaniem gości przez zasłużoną członkinię zespołu **Barbarę Trzynę**, która złożyła podziękowania za dotychczasową współpracę, przybliżyła najważniejsze wydarzenia z życia zespołu i przedstawiła jego osiągnięcia. Powitanie uświetnił występ zespołu „Borkowianie”, do którego przygrywała kapela pod kierunkiem **Zbigniewa Sztaby**. Uczestnicy spotkania przy wspólnej biesiadzie bawili się przy muzyce zespołu Magic **Józefa Chuchli** i **Kapeli Wójta Tycznera**. Podczas uroczystości nie zabrakło także serdecznych życzeń, miłych wspomnień, prezentów, a także gromkich śpiewów w wykonaniu zaprzyjaźnionych zespołów.

Swoją obecnością uroczystość uświetnili zaproszeni goście: burmistrz Tyczyna **Janusz Skotnicki**, burmistrz Białowej **Jerzy Kocój**, proboszcz parafii w Borku Starym ks. **Adam Pietrucha**, ks. kanonik **Władysław Mazepa**, przeor klasztoru oo. dominikanów o. **Roman Bakalarz**, o. **Jerzy Bakalarz**, przewodniczący Rady Miejskiej w Tyczynie **Ryszard Fornal**, radni Rady Miejskiej: **Grzegorz Lampart** i **Tadeusz Ruszel**, sołtys Borku Starego **Stanisław Wojturski**, przedstawicielka Urzędu Marszałkowskiego **Zenona Mokrzycka**, p.o. dyrektor M-GOK w Tyczynie **Zakia Cieślicka-Majka**, była dyrektor M-GOK **Zofia Matys**, pracownicy M-GOK, a także prezes LKS „Start” **Tomasz Patrzyk**, zespoły śpiewacze: „Kielnarowanie”, „Matysowanie” (z RDK Rzeszów), „Hermanowanki”, „Tyczyniaczy”, Kapela Wójta Tycznera oraz osoby występujące i współpracujące z zespołem „Borkowianie” w ciągu jego 10-letniej działalności.

Zespół „Borkowianie” czynnie uczestniczy w życiu kulturalnym gminy Tyczyn. W okresie swojego istnienia brał udział w wielu wydarzeniach artystycznych o charakterze lokalnym, powiatowym i wojewódzkim, a jego działalność jest wspaniałym przykładem na to, jak silną więź tworzy wspólne śpiewanie. Zespół nawiązuje do wartości chrześcijańskich, przywiązania do tradycji, poczucia więzi i kultywowania dawnych obrzędów i zwyczajów wsi.

Z okazji jubileuszu wszystkim Członkom Zespołu Śpiewaczego „Borkowianie” życzymy wszelkiej pomyślności, samych sukcesów i dalszej aktywności twórczej, aby kolejne lata były równie owocne jak dotychczasowe.

tekst: **Renata Rochecka** – DL w Borku Starym

Kolejny Przegląd Kolędowy za nami...

20.01 br. w sali widowiskowej Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury im. K. Sobczyk w Tyczynie odbył się 14. Przegląd Kolędowy „Pójdźmy wszyscy do stajenki...”, którego organizatorami byli: Burmistrz Tyczyna, M-GOK w Tyczynie, Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Rzeszowskiej oraz Parafia pw. Św. Trójcy i Św. Katarzyny w Tyczynie. Dyrektorem artystycznym wydarzenia była **Beata Adamczyk**.

Przegląd zainaugurowała msza św. w kościele parafialnym w Tyczynie, którą swoim śpiewem uświetnił **chór „Sancta Catarina”** działający przy tyczyńskiej parafii. Część artystyczną w sali widowiskowej M-GOK rozpoczął występ taneczny grupy **„Niezapominajki”** z DL w Kielnarowej do utworu „Hallelujah”. W tegorocznym Przeglądzie przed publicznością zaprezentowały się nie tylko chóry, ale również schole i zespoły śpiewacze w każdej kategorii wiekowej, od juniora do seniora. Dzięki tak różnorodnym występom i pięknym interpretacjom tradycyjnych kolęd i pastorałek każdy mógł znaleźć coś dla siebie.

Za udział w Przeglądzie każdy zespół otrzymał okolicznościową pamiątkę (pięknego ceramicznego anioła), dyplom oraz album o Tyczynie wydany w ubiegłym roku z okazji 650-lecia nadania praw miejskich Tyczynowi. Wydarzenie uświetnił swoją obecnością poseł na Sejm **Kazimierz Gołojuch**. Na zakończenie wszystkie chóry biorące udział w Przeglądzie zaśpiewały wspólnie kolędy: „Pójdźmy wszyscy do stajenki...” oraz „Do szopy, hej pasterze”. Wszystkim zespołom oraz licznie zgromadzonej publiczności serdecznie dziękujemy oraz zapraszamy za rok!

W 14. Przeglądzie Kolędowym „Pójdźmy wszyscy do stajenki...” wzięli udział: Chór Cantilena im. A. Borowiec przy Uniwersytecie Trzeciego Wieku i Uniwersytecie Rzeszowskim, Chór Św. Rocha Rzeszów-Słocina, Chór Sancta Catarina z parafii pw. Św. Trójcy i Św. Katarzyny w Tyczynie, Dziecięco-Młodzieżowe Stowarzyszenie Śpiewacze Sancta Musica, Schola Dziecięco-Młodzieżowa z parafii pw. Św. Doroty w Markowej, Zespół Śpiewaczy „Tyczyniaczy”.

Tekst: **Dorota Drozd** – M-GOK Tyczyn

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury im. K. Sobczyk w Tyczynie

serdecznie zaprasza na

„Czas dla kobiet”

• **7 marca, godz. 17.00, Centrum Dziedzictwa Kulturowego i Informacji Turystycznej w Tyczynie** - z cyklu „W podróży: Europo, taką Cię pamiętam ” - wernisaż wystawy akwareli połączony z promocją książki **Lucjana Leniarta** oraz koncert „Filmowe muzyczne podróże” duetu instrumentalnego **Kamil Niemiec** (skrzypce) i **Jacek Gajdek** (gitara) - ul. Grunwaldzka 29

• **7 marca, godz. 18.00, Centrum Rekreacyjno-Kulturalne w Kielnarowej** – muzyczna biesiada z zespołem śpiewaczym „Kielnarowianie”, pokaz produktów Tupperware

• **8 marca**

godz. 16.30: „Zmień wyrzeczenia na zdrowe nawyki z NATURHUSE” - prelekcja na temat zdrowego odżywiania, degustacja koktajli owocowych, pomiar składu masy ciała, konsultacje z dietetykiem – **sala widowiskowa M-GOK w Tyczynie**

godz. 18:00: „Natura w kosmetyczce” - warsztaty tworzenia naturalnych kosmetyków z firmą Stefania – **Centrum Promocji Dziedzictwa Kulturowego w Tyczynie**. Zapisy pod nr. tel. (17) 22-19-363. Ilość miejsc ograniczona

• **9 marca – sala M-GOK w Tyczynie**

godz. 9.00 – 11.00: samoobrona dla kobiet z Akademią Sztuki **Capoeira**. Zapisy pod nr. tel. (17) 22-19-363. Ilość miejsc ograniczona

godz. 11.15 – 13.15: 2-godzinny Maraton Zumby z Akademią Tańca **Miczałowscy**

• **9 marca, godz. 17.00, Centrum Rekreacyjno-Kulturalne w Kielnarowej:** „Babski wieczór” - warsztaty makijażu z **Martą Kwolek** oraz porady stylistki **Sofi Sochy**

• **10 marca, godz. 16.00, Dom Ludowy w Hermanowej:** przedstawienie teatralne pt. „Baba i Chłop” w wykonaniu członków Kół Gospodyń Wiejskich z gminy Chmielnik i zespołu śpiewaczego „Hermanowiaczy”

• **11 marca, godz. 17.30, Dom Ludowy w Borku Starym:** warsztaty makijażu z **Martą Kwolek** połączone z muzycznym spotkaniem z zespołem śpiewaczym „Borkowianie ” oraz z degustacją potraw przygotowanych przez Koło Gospodyń Wiejskich z Borku Starego

Dzień Babci i Dziadka w Kielnarowej

Mimo że styczeń jest zimowym miesiącem, to 21 i 22.01 robi się cieplej na sercu, bo w te szczególne dni obchodzimy Dzień Babci i Dziadka. Babcia i dziadek to bardzo ważne osoby w życiu każdego dziecka, kojarzą się z ciepłem, rozpieszczaniem, bajkami i przytulaniem. Dlatego co roku w **Centrum Rekreacyjno-Kulturalnym w Kielnarowej** uroczyste obchodzimy święto babć i dziadków.

Tegoroczny koncert, który odbył się 23.01 br., składał się z dwóch części. Pierwszą stanowił montaż słowno-muzyczny pt. „**W drodze do Betlejem**” przygotowany przez dzieci i nauczycieli ze **Szkoły Muzycznej I stopnia z Białowej**. W ich wykonaniu wysłuchaliśmy wiele pięknych kołęd i pastorałek, które wprowadziły nas jeszcze w nastrój Bożonarodzeniowy.

Zgromadzona publiczność obejrzała także pokazy dziecięcych zespołów tanecznych „Niezapominajki” z Kielnarowej oraz wysłuchała wierszy i piosenek w wykonaniu wnucząt. Babcie i dziadkowie zostali obdarowani drobnymi prezentami, co dostarczyło im wiele radości i wzruszeń. Po koncercie goście zostali zaproszeni na słodki poczęstunek.

Serdecznie dziękuję Babciom i Dziadziom za przybycie, rodzicom za przygotowanie poczęstunku i wszelką pomoc, dzieciom za piękne występy, a **Agacie Ochoś** za przygotowanie układów tanecznych.

tekst: **Barbara Płodzień** – instruktor CR-K w Kielnarowej

Koncert kolędowo-karnawałowy w Hermanowej

31.01 br. w miejscowym Domu Ludowym wystąpiły grupy artystyczne działające przy hermanowskim DL. W świąteczną atmosferę wprowadziły zebraną publiczność ks. proboszcz **Wiesław Bednarz**.

W kolędowym repertuarze zaprezentowały się dzieci uczące się gry na instrumentach (skrzypcach, keyboardzie, gitarze) oraz Zespół Śpiewaczy „Hermanowiaczy”. W karnawałowej części koncertu wystąpił dziecięcy zespół taneczno-wokalny, który przedstawił układy taneczne i piosenki, a także grupa tańca break dance „WATAHA” oraz „Hermanowiaczy” z repertuarem ludowym.

Tekst: **DZ**

Dom Ludowy w Hermanowej

zaprasza osoby dorosłe

na **warsztaty rękodzielnicze**.

Zajęcia będą odbywały się

w każdą środę o godz. 17.00

w DL w Hermanowej.

Pierwsze spotkanie już **28.02.2019 r.**

(środa) **o godz. 17.00.**

Informacje – tel. (17) 230-48-68

lub w DL w Hermanowej

Pocztówki z minionej epoki.

Wystawa unikatowych kart pocztowych Jerzego Soleckiego

Wernisaż kolekcji pocztówek odbył się 7.02 br. w CDKiIT w Tyczynie. Wystawa prezentuje m.in. pocztówki z okresu I wojny światowej pisane przez żołnierzy austrowęgierskich oraz przedstawiające Legiony Polskie. W zbiorach znajdują się też karty wysłane z oblężonej Twierdzy Przemyśl, pocztówki poczty polowej, poczty lotniczej czy balonowej. Na fotografiach kart uwieczniono autentyczne obiekty związane z walkami, m.in. zniszczone forty, mosty czy pola bitewne. W liczącej kilkaset pocztówek kolekcji prezentowane są karty I Pułku I Brygady Legionów, a także z okresu, kiedy poczta znajdowała się w rękach zaborców i pełniła funkcję administracyjno-policyjną oraz kiedy obowiązywała cenzura (zostało to uwiecznione na kartkach). Większość kart jest pisana przez żołnierzy w języku niemieckim. Teksty na nich umieszczone obrazują wojnę, stan psychiczny żołnierzy oraz ich wielką tęsknotę za rodziną i domem. Kolekcja kart pochodzi ze zbiorów rodzinnych dziadka kolekcjonera **Kaspra Soleckiego** - legionisty, strzelca budziwojskiego.

Podczas wernisażu goście mogli nie tylko obejrzeć zbiór, ale także wysłuchać opowieści o tym, jak na przestrzeni lat zmieniały się projekty i litografie pocztówek, w których tworzenie zaangażowanych było wielu malarzy i fotografików. Jedną z najciekawszych prezentowanych na wernisażu była karta wielonarodowościowa, w dziewięciu językach, dla żołnierzy, którzy mieli tylko zaznaczyć tekst w swoim języku.

Serdecznie dziękuję Panu **Jerzemu Soleckiemu** za chęć spotkania się z nami i zaprezentowania swojej kolekcji w Tyczynie, a także wszystkim gościom za obecność na wernisażu.

Kolekcję pocztówek Jerzego Soleckiego można oglądać w CDKiIT do końca lutego br.

tekst: **Natalia Krawiec** – CDKiIT w Tyczynie

Informacje z MiGBP w Tyczynie

Dokarmiamy zimą ptaki

Zajęcia edukacyjne w MiGBP w Tyczynie cieszą się dużym powodzeniem wśród przedszkolaków i uczniów młodszych klas szkoły podstawowej. Tematy spotkań są bardzo różnorodne, często związane z daną porą roku, obchodzonymi świętami czy rocznicami. Wykorzystanie nowoczesnych form przekazu (prezentacja multimedialna) połączone z ciekawym pomysłem sprawia, że często na Oddziale dla dzieci gościmy młodych czytelników wraz z wychowawcami lub wychodzimy na zajęcia do przedszkola, by nawet najmłodsze dzieci mogły skorzystać z naszej edukacyjnej oferty.

W styczniu w naszych zajęciach poświęconych dokarmianiu zimą ptaków wzięło udział ponad 70 dzieci 6-letnich i młodszych. Wśród nich znaleźli się zerówkowicze z tyczyńskiej SP oraz cztery grupy dzieci z przedszkola ss. dominikanek. Podczas każdego spotkania nasi mali uczestnicy mają możliwość obejrzenia różnych gatunków ptaków, które możemy spotkać zimą w lesie i na łące. Dzieci poznają także zimowe sposoby dokarmiania zwierząt. Każde zajęcia dostarczają wiele pozytywnych wrażeń i dzieciom, i bibliotekarzom.

Tekst: **Monika Dziadura** – bibliotekarz MiGBP w Tyczynie

Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Tyczynie
ul. Mickiewicza 1, 36-020 Tyczyn, Tel./fax: 17 22-19-410

Witamy
na stronie internetowej
MiGBP w Tyczynie

Godziny otwarcia

**Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej
i jej filii Tyczyn (tel. 17 22-19-410)**
 Poniedziałek - Piątek 8:00 - 18:00
 Sobota 8:00 - 12:00

Filia Borek Stary (tel. 17 22-98-828)
 Poniedziałek - Piątek 11:00 - 17:00

Filia Hermanowa (tel. 17 22-19-601)
 Poniedziałek - Piątek 11:00 - 17:00

Filia Kielnarowa (tel. 17 22-19-350)
 Poniedziałek i Piątek 11:00 - 17:00
 Wtorek - Czwartek 12:00 - 18:00
www.tyczyn-biblioteka.pl

Usługi w MiGBP w Tyczynie:

- drukowanie
- kserowanie
- skanowanie

Zapraszamy w godzinach pracy biblioteki

„Jako dziecko lubiłem wchodzić na drzewa”

**Relacja ze spotkania z alpinistą
Maciejem Bedrejcukiem**

Salonik Literacki przy MiGBP w Tyczynie to miejsce, gdzie spotykają się nie tylko fani literatury. W klimatycznej sali przy tyczyńskiej bibliotece gościliśmy już wiele osób, których pasja nie była związana z pisarstwem. Tym jednak, co łączy każdego posiadającego jakiegokolwiek ciekawe hobby, jest umiejętność mówienia o swojej pasji w taki sposób, że zaraża się nią innych.

Do takich osób z pewnością należy alpinista **Maciej Bedrejcuk**, którego tyczyńska biblioteka gościła **24.01** br. Podczas spotkania pan Maciej – Rzeszowianin, uczestnik ubiegłorocznej polskiej wyprawy na K2, ale także absolwent LO w Tyczynie i użytkownik naszej biblioteki w czasach licealnych – opowiadał o swoim hobby, jakim jest wspinaczka alpejska. Podczas prelekcji uczestnicy wieczoru mogli obejrzeć ciekawe zdjęcia i filmiki z działalności górskiej alpinisty, usłyszeli także m.in. o tym, że strach można nauczyć się pokonać, a wspinaczka jest prawdziwym sprawdzianem z zarządzania ryzykiem.

Dziękując za spotkanie, bibliotekarze wraz z dyrektorem **Alicją Kustrą** życzyli alpinistcie m.in., by na końcu każdej wspinaczkowej drogi znalazł schronisko, w którym będą na niego czekać sami dobrzy ludzie.

Tekst: **Agnieszka Janda**

MiGBP w Tyczynie serdecznie zaprasza
grupy zorganizowane
przedszkolaków i uczniów kl. 0-3
na zajęcia edukacyjno-czytelnicze

W marcu proponujemy następujące tematy:

- dla przedszkolaków: „Mój przyjaciel pies”, „Gdzie mieszka książeczka?”, „Wiosna tuż... tuż, czyli szukamy oznak wiosny z Gwizdkiem”, „Zwyczące wielkanocne dla najmłodszych”;
- dla uczniów kl. 0-3: „Historia książki i pisma”, „Językowe zabawy z biblioteką”, „Śmiech to książka – zagadki językowe i nie tylko”, „Wielkanocne zwyczaje” (prezentacja multimedialna)

Zainteresowanych opiekunów grup prosimy o kontakt pod nr. tel. **(17) 22-19-410**

Zapraszamy dzieci
 do Kącika Malucha
 w MiGBP w Tyczynie

Na dzieci czekają m.in.:

- Bajeczki
- Puzzle
- Gry edukacyjne
- Klocki
- Pluszaki
- Instrumenty muzyczne

Zapraszamy w godzinach pracy biblioteki
Szczegóły pod nr. tel. **(17) 22-19-410**

Co działo się w Szkole Podstawowej w Hermanowej?

„Dla Babci, dla Dziadka serduszko mam...”

Dzień Babci i Dziadka u przedszkolaków

5.02 br. w naszym przedszkolu od samego rana panowała bardzo podniosła atmosfera. Trwały próby przed ważną uroczystością, jaką był występ z okazji Dnia Babci i Dziadka. Dziewczynki w pięknych sukienkach, chłopcy w eleganckich koszulkach oczekiwali na przybycie jakże ważnych gości.

Po godzinie 10.30 wszyscy zgromadziliśmy się w sali grupy „0”, ponieważ tam właśnie miało odbyć się spotkanie. Jako pierwsi zaprezentowali się zerówkowicze, których wychowawczynią jest **Małgorzata Błędniak**. Dzieci pięknie recytowały wierszyki, pokazały energiczny taniec „szalonych babć” pt. „Babuszki staruszki”, były też piosenki. Podczas występu przedszkolaki do wspólnej zabawy tanecznej zaprosili swoich dziadków i babcie.

Kolejno przyszedł czas na przedstawienie, w którym zaprezentowała się młodsza grupa przedszkolna. Panie: wychowawczynie **Beata Jabłońska** oraz **Krystyna Tekiel** włożyły wiele starań w przygotowanie przedszkolaków, co zaowocowało pięknymi tańcami, śpiewem oraz wierszykami. Po części artystycznej dzieci udały się do swoich babć i dziadków, aby wręczyć im prezenty.

Zabawa choinkowa

9.02 br. w naszej szkole spotkać można było piękne księżniczki, odważnych królów, dzikie zwierzęta, wojowników, superbohaterów oraz wiele innych barw-

Zabawa choinkowa w SP w Hermanowej

nych postaci. Stało się tak za sprawą zabawy choinkowej, która odbyła się w sali gimnastycznej. Do tego spotkania przygotowaliśmy się już od piątku, bo to właśnie wtedy nauczyciele oraz uczniowie dekorowali salę balonami, girlandami i innymi własnoręcznie wykonanymi dekoracjami. Zabawa karnawałowa została zorganizowana przy współpracy nauczycieli oraz Rady Rodziców, która zadbała o pyszny posiłek dla dzieci (słodkie ciasta, napoje) oraz zaprosiła animatora, który prowadził różnorodne zabawy. Były tańce, zabawy z chustą animacyjną, ciekawe konkursy i wiele atrakcji, które sprawiły, że wszyscy uczniowie w tym dniu byli bardzo zadowoleni.

teksty: **Aleksandra Kopiec** - nauczyciel przedszkola/światlicy w Szkole Podstawowej w Hermanowej

Informacje ze Szkoły Podstawowej w Borku Starym

„Góra Grosza”

Uczniowie naszej szkoły wzięli udział w 19. edycji ogólnopolskiej akcji „Góra Grosza”, której organizatorem jest Towarzystwo „Nasz Dom” z Warszawy. Celem akcji jest zebranie funduszy na pomoc dzieciom wychowującym się poza własną rodziną, w tym na tworzenie takich programów, które pozwolą dzieciom wrócić do domu, bądź tworzenia takich miejsc, które będą w miarę swoich możliwości zbliżone do domu rodzinnego oraz które pozwolą im spokojnie dorastać.

Uczniowie wysypują do specjalnych puszek monety, które mają w swoich portfelach czy skarbonkach. Często proszą też rodziców o odkładanie najdrobniejszych monet, które potem mogą przekazać w ramach akcji usypywania szkolnej góry grosza. Nad przebiegiem każdej zbiórki i liczeniem monet czuwa Samorząd Szkolny pod okiem nauczycieli.

Najważniejszym efektem akcji jest działanie edukacyjne – pokazanie najmłodszym, jaką siłę stanowić może niewielka pomoc wielu ludzi i wspólne działanie dla dobra potrzebujących. Uczniowie nie zawodzą, każdy przynosi tyle, ile może – w myśl zasady: jeden grosz znaczy niewiele, ale Góra Grosza zmienia wiele! W tym roku udało nam się zebrać **641,25 zł**.

Dziękujemy wszystkim za okazane serce i udział w tej akcji, gdyż każda, nawet drobna moneta, może pomóc dzieciom.

tekst: **Monika Kopeć**

Liczenie drobniaków.

Fot. M. Kopeć

„Mega Misja” w świetlicy

Od września 2018 r. w naszej szkole realizowany jest program edukacyjny dla świetlic szkolnych „Mega Misja”, którego organizatorem jest Fundacja Orange. Jest to nieodpłatny ogólnopolski program edukacyjny dla szkół podstawowych, skierowany do dzieci uczęszczających do świetlicy. Celem programu jest podniesienie wiedzy i cyfrowych kompetencji uczniów.

Mega Misja daje solidną bazę do mądrego i bezpiecznego poruszania się po świecie, w którym dzisiaj nie obędziemy się bez technologii komunikacyjnych. Aby dostosować się do potrzeb dzieci, wyzwania oparte są na zasadach gry edukacyjnej. Pojawiają się w niej animowani bohaterowie, którzy mają mnóstwo pytań i kłopot z pewnym cyfrowym wynalazkiem.

W naszej szkole zajęcia odbywają się raz w tygodniu i trwają 45-60 minut. Dzieci, pracując w grupie, podejmują kolejne wyzwania i zdobywają punkty, które wymieniają na nagrody pomocne w realizacji zajęć. Do tej pory udało nam się zdobyć następujące nagrody: **tablet, kreatywny zestaw plastyczny oraz książki i gry planszowe.**

Podczas realizacji wyzwań dzieci uczą się, jakie treści można publikować w Internecie, jak chronić swoją prywatność, unikać niebezpieczeństw w sieci, przestrzegać etykiety i praw autorskich, jak znaleźć wiarygodne informacje, tworzyć i obrabiać proste grafiki, dźwięki i filmy. Dzieci podczas zajęć wykazują się dużą wiedzą i pomysłowością. Doskonale radzą sobie ze wszystkimi zadaniami, o których wykonanie proszą *Julka i Kuba*. Ich ulubieńcem jest Psotnik, jeden z bohaterów gry. Uczestnicy z zapałem podejmują kolejne działania. Zdjęcia i relacje ze wszystkich zajęć dostępne są na stronie: <https://platforma.megamisja.pl/swietlica/profil/955>.

Tekst i zdj.: **Monika Kopeć**

W SP w Borku Starym programem „Mega Misja” objęci są uczniowie klas 2-4 korzystający ze świetlicy szkolnej

Sukcesy naszych uczniów

• W ogólnopolskim konkursie plastycznym o tematyce świątecznej pt. „Anioły – muśnięcie skrzydeł” (organizator 17. edycji konkursu: Wałbrzyski Ośrodek Kultury) naszą świetlicę reprezentowały: **Maria Opiola** (kl. 2), **Wiktoria Nowicka** (kl. 2), **Laura Jarosz** (kl. 4a), **Karolina Pluta** (kl. 4b), **Wiktoria Habaj** (kl. 5). W kategorii *forma przestrzena* **Wiktoria Nowicka** zajęła 3. miejsce.

Nagrodzona Wiktoria

Laura i Karolina z nagrodami

• W ogólnopolskim konkursie plastycznym pt. „Choinkowe inspiracje” (organizator: Zespół Szkół Muzycznych w Dąbrowie Górniczej) prace naszych uczennic: **Laury Jarosz** i **Karolin Pluty** zostały wyróżnione.

• W 18. edycji konkursu plastycznego na najpiękniejszy stroik lub ozdobę choinkową (organizator: MOK w Mia-

steczku Śląskim) praca uczennicy **Zuzanny Skaby** (kl. 5) zajęła 3. miejsce.

Nagrodzona praca Zuzi

Zuzia z nagrodami.

Teksty i zdjęcia: **Monika Kopeć, Agnieszka Trojanowska, Anna Patrzyk**

O historii książki w przedszkolu

10.01 br. dzieci z oddziału przedszkolnego wzięły udział w lekcji bibliotecznej poświęconej historii książki. Najpierw uczniowie obejrzeli film, który w bardzo ciekawy i przystępny sposób przybliżył im fascynujące dzieje książki poczynając od napisów na skałach, hieroglifów, papirusów, niezwykle wartościowych ksiąg średniowiecznych, aż po współczesne e-booki. Później dzieci z wielkim zainteresowaniem wysłuchały baśni, którą przeczytała pani bibliotekarka. Na zakończenie spotkania przedszkolaki odwiedziły szkolną bibliotekę, zapoznali się z jej księgozbiorem i zakupionymi nowościami. Mamy nadzieję, że zajęcia te zapadną im na długo w pamięć i oczywiście w przyszłości będą częstymi gośćmi naszej biblioteki.

Tekst i zdj.: **Joanna Krztoń, Anna Filip**

O historii książki opowiadała przedszkolakom bibliotekarka Anna Filip

Historia zapisana w starych fotografiach - cz. 1

Kilka miesięcy temu dokonałem małego odkrycia. Będąc u krewniaka, przeglądałem albumy ze starymi zdjęciami. Szukałem fotografii swoich przodków i wszelkich innych związanych z moją rodziną. Oczywiście odnalazłem takie, a przy okazji odkryłem kilka nieznanych z czasów ostatniej wojny. Nikt już nie pamięta, kogo i co przedstawiają, gdzie to było i dlaczego zostały włożone do albumu. Ciekawe...

Zdjęcie, które chcę Państwu zaprezentować, nie ma na odwrocie żadnej adnotacji, więc trudno ustalić dokładniejszy czas powstania, a co najważniejsze - gdzie zostało zrobione i kogo przedstawia, upamiętnia. Z racji, że w rodzinie byli AK-owcy, są podejrzenia, że mogło to być zdjęcie zrobione z ukrycia. Miejsca, które wchodzi w grę, to: Tyczyn, Dynów lub Rzeszów.

Od razu skojarzyłem ujęcie z tyczyńskim cmentarzem i pogrzebem zastrzelonego przez partyzantów burmistrza Tyczyna Heucherta. Jednak moja teoria została szybko obalona, kiedy sprawdziłem datę tego wydarzenia - było to w czerwcu 1944 r. Na zdjęciu widać ogołocone z liści drzewa, więc jest to raczej jesień lub początek wiosny. Można jeszcze łączyć to zdjęcie z innymi wydarzeniami w naszym miasteczku, w których uczestniczyli niemieccy żołnierze. Jeden z nich jest ubrany w płaszcz skórzany,

Odnalezione zdjęcie w rodzinnym albumie. Może ktoś z czytelników GT pomoże rozszyfrować tę fotografię z czasów wojennych...

więc może być z gestapo. A pozostali wojskowi - czy to Wehrmacht, czy SS? W głębi widać też policjanta granatowego.

Może ktoś z czytelników GT pomoże rozszyfrować to zdjęcie z czasów II wojny światowej?

tekst: **Krzysztof Chmielowski**

Z działalności Stowarzyszenia Pomocy Osobom Niepełnosprawnym (SPON) w Tyczynie

SPON działa na terenie gminy Tyczyn od 2001 r., a jego zadaniem jest opieka nad osobami dotkniętymi niepełnosprawnością oraz wsparcie ich opiekunów. Celem naszej działalności jest wzajemna pomoc oraz

zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób, których życie poprzez zrządzenie losu jest trudniejsze i nie do końca zrozumiałe dla innych. W naszym Stowarzyszeniu spotykają się osoby z podobnymi problemami, którym łatwiej się zrozumieć.

Spotkania dla naszych członków są okazją do rozmów, podzielenia się doświadczeniem, dobrą radą i wsparciem. Jest to czas spędzony czynnie, najczęściej w świetlicy, gdzie odbywają się warsztaty artystyczne, kulturalne, muzyczne oraz sportowe (ich tematykę proponują sami uczestnicy). Dużym powodzeniem cieszą się **warsztaty artystyczne**, podczas których nasi

podopieczni wykonują różne prace plastyczne. Efekt końcowy tych prac często zaskakuje samych autorów, którzy nie podejrzewali siebie o posiadanie takich zdolności artystycznych. Warto zaznaczyć, że przygotowanie zajęć - szczególnie plastycznych - wymaga niejednokrotnie sporego zaangażowania. Przykładem mogą być warsztaty, podczas których wykonywano **kompozycje na desce z suchych kwiatów**. Najpierw trzeba było pozierać rośliny, potem je zasuszyć i tak przygotowane kwiaty każdy uczestnik przyniósł na zajęcia. Ze zgromadzonych materiałów powstały zaskakujące obrazki, które przyciągały wzrok. Innym rodzajem integracji naszych członków są organizowane raz w roku wyjazdy oraz spotkania okolicznościowe, np. z okazji świąt, Dnia Dziecka czy mikołajki.

Działalność SPON jest możliwa dzięki gminnej dotacji, składkom członkowskim oraz hojności darczyńców (w formie rzeczowej lub finansowej), za co wszystkim bardzo dziękujemy.

Jeżeli ktoś z Państwa chciałby wesprzeć działalność naszego Stowarzyszenia, można dokonać wpłat na konto bankowe o numerze: **63 9165 0008 2001 0000 0462 0001**.

tekst: **Janina Lonczak** – prezes SPON

Prace wykonane podczas warsztatów artystycznych

Słów kilka o języku

Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego (21.02) to dobry moment, aby zastanowić się nad tym, dlaczego tak ważne jest poprawne posługiwanie się językiem. Dlaczego powinniśmy starać się mówić i pisać poprawnie? Jest wiele powodów, ja wymienię tylko kilka. Gdy mówimy poprawnie, mamy większe szanse na nawiązanie kontaktów z innymi ludźmi, szybciej zdobywamy informacje i uczymy się. Język, którym się posługujemy, świadczy o nas i to w dużo większym stopniu, niż byśmy tego chcieli. Pamiętajmy - każdy z nas postrzegany jest także na podstawie sposobu mówienia, doboru słów, konstrukcji zdań. Błędy językowe świadczą o braku kultury, a osoba, która ich nadużywa, uważana jest za mniej inteligentną.

Od błędów językowych do wulgaryzmów niedaleka droga. Skrajnym przypadkiem niszczenia języka są wulgaryzmy. Niestety, są one wszechobecne. Słyszymy je na ulicy, w sklepie, także w domu. Ich używanie świadczy o braku szacunku nie tylko do języka ojczystego, ale także do rozmówcy. Jak walczyć z wulgaryzmami? Myślę, że warto zacząć od siebie, swojej rodziny i przyjaciół. Warto zwracać uwagę rozmówcy, gdy ten używa „przerywników”, szczególnie wtedy, kiedy w pobliżu są dzieci, bo one nawet jak się bawią, to wszystko słyszą i kodują. Kiedy myślę o wulgaryzmach, zawsze przypominam sobie pewien obraz. Podczas przerwy w zajęciach poszłam z koleżanką do kawiarni. Przy stoliku siedziała piękna para: ona - gustownie ubrana, ładnie umalowana, on - przystojny, w dobrze skrojonym garniturze. Widok piękny. Czar prysł w momencie, gdy zajęłyśmy miejsca obok nich. Wulgaryzmów, przewisk było tak dużo w ich rozmowie, że musiałyśmy zmienić miejsce.

Wyrazem braku szacunku do języka jest także nadużywanie wyrazów obcych. Wiadomo, że każdy język, jak i jego użytkownicy, nieustannie się zmienia, staje się bogatszy także dzięki zapożyczeniom, które do niego przenikają. Często jednak zapożyczenia są zbędne. Oto kilka przykładów. Często słyszymy, że wygrała nie drużyna, a *team*, a dzieckiem opiekuje się *baby-sitter*, a nie opiekunka. Dziś przybywa w Polsce *menagerów*, a ubywa kierowników, chodzimy nie na obiad, tylko na *lunch*. Nie ma już zwykłych spotkań, są *meetingi*, a zamiast zadań do wykonania - *targety* w ramach różnych *projects*. Rozumiem, że niektóre zapożyczone słowa są poręczne i wygodne w użyciu. Sama mówię *weekend* - bo krócej - a nie sobota i niedziela.

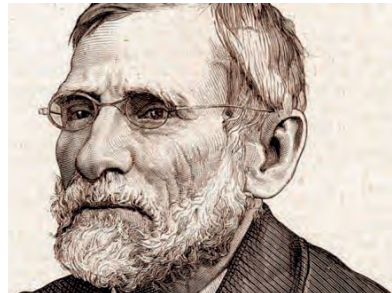
Słowa zagraniczne są modne, nadużywane są w handlu, mediach, reklamie, biznesie i innych dziedzinach. Dlatego tak kochamy wyrazy obce? Na to i na wiele innych pytań odpowie Państwu prof. **Kazimierz Ożóg** podczas spotkania w **Saloniku Literackim przy MiG BP w Tyczynie**.

Tekst: **Alicja Kustra** – dyrektor MiG BP w Tyczynie

KALENDARIUM ROCZNIC

21 II - **MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ JĘZYKA OJCZYSTEGO**.

22 II 1814 - urodził się **OSKAR KOLBERG** (zm. 3 VI 1890), etnograf, muzyk, kompozytor, kulturoznawca, autor pierwszego w historii polskiej etnografii dzieła systematyzującego kulturę ludową. Podejmowane w nim tematy to m.in. zwyczaje ludowe, mowa, obrzędy, guśla, zabawy, pieśni, muzyka i tańce ludowe.

23 II 1859 zmarł **ZYGMUNT KRASIŃSKI** (ur. 19 II 1812), dramatopisarz, poeta, jeden z czołowych polskich romantyków, autor m.in. „Nie-boskiej komedii”.

5 III 1994 zmarł **JAN DOBRACZYŃSKI** (ur. 20 IV 1910), pisarz, publicysta, działacz społeczny, brał udział w walkach w obronie granic Polski w 1939 r., uczestnik walk w ruchu oporu, generał brygady, działacz katolicki, autor opowiadań, powieści, szkiców literackich, a także wspomnień o tematyce moralnej.

8 III 2009 zmarł **ZBIGNIEW RELIGA**, kardiochirurg i polityk, senator, minister zdrowia, Kawaler Orderu Orła Białego, wykonawca pierwszego w Polsce udanego zabiegu przeszczepienia serca.

8 III **MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ KOBIET**.

13 III 1899 urodził się **JAN LECHOŃ** (zm. 8 VI 1956), poeta, satyryk, eseista, tłumacz, krytyk literacki i teatralny, współtwórca grupy poetyckiej Skamander, autor m.in. tomu wierszy „Karmazynowy poemat”.

14 III 1879 urodził się **ALBERT EINSTEIN** (zm. 18 IV 1955), wybitny niemiecki fizyk, twórca teorii względności, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki w 1921 r.

20 III **ŚWIATOWY DZIEŃ INWALIDÓW I LUDZI NIEPEŁNOSPRAWNYCH**.

21 III **MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ WALKI Z DYSKRYMINACJĄ RASOWĄ**.

22 III **ŚWIATOWY DZIEŃ WODY**.

23 III **ŚWIATOWY DZIEŃ POEZJI (UNESCO)**.

Dyktando

Jeśli zechcą Państwo sprawdzić swoją wiedzę z zakresu ortografii i poprawnej polszczyzny, Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Tyczynie zaprasza do udziału w **„Dyktandzie dla dorosłych”**. Jedyny warunek: ukończone 18 lat. Do rywalizacji zapraszamy **28 marca 2019 r. o godz. 16.30** do Saloniku Literackiego.

Dyktando poprzedzi wykład pt. „Dlaczego wszyscy powinniśmy pracować nad językiem polskim?”, który wygłosi **Kazimierz Ożóg** – prof. nauk humanistycznych, obecnie pracujący na Uniwersytecie Rzeszowskim.

Lirycznie o kobietach

Mełczyźni mówią o kobietach, że są nieprzewidywalne i zmiennie. Jednak to panie inspirowały (i inspirowały) do pracy pisarzy, poetów, malarzy. O płci pięknej powstało wiele wierszy i cytatów, które wychwalają urodę pań, ich silny charakter czy intelekt. Poniżej prezentujemy kilka z nich.

*A że Pan Bóg ją stworzył, a szatan opętał,
Jest więc odtąd na wieki i grzeszna i święta,
Zdradliwa i wierna, i dobra i zła,
I rozkosz i rozpacz, i uśmiech i łza...
I anioł i demon, i upiór i cud,
I szczyt nad chmurami, i przepaść bez dna.
Początek i koniec...*

J. Tuwim

***

*Naprawdę jaka jesteś
Nie wie nikt
Bo tego nie wiesz
Nawet sama ty
W tańczących wokół
Ciemnych lustrach dni
Rozbłyska twój
Złoty śmiech
Przerwany wpół
Czuły gest
W pamięci składam wciąż
Pasjans z samych serc*

J. Kofta

Henryk Sienkiewicz: *Kobieta piękna warta jest zawsze tyle złota, ile waży, ale kobieta, która przy tym kocha, nie ma wprost ceny.*

***

Lana Turner: *Wielka uroda jest miła tak długo, jak trwa młodość. Z wiekiem byle piękności mają dużo więcej problemów niż kobiety, które nie były tak piękne.*

***

Feliks Feldman: *Piękność jest pierwszym darem, który natura daje kobiecie i jest pierwszym, który jej odbiera.*

***

Napoleon Bonaparte: *Piękna kobieta podoba się oczom, dobra kobieta - sercu. Pierwsza jest klejnotem, druga skarbem.*

***

Marlena Dietrich: *Najpiękniejsze kobiety mają najmniejsze szanse zdobycia wartościowego mężczyzny.*

***

Oscar Wilde: *Jeżeli chcesz wiedzieć, co ma na myśli kobieta, nie słuchaj tego, co mówi - patrz na nią.*

***

Jonathan Carroll: *Wiesz, jak można się przekonać, czy kobieta jest naprawdę piękna? Przyjrzyj się jej rano, zaraz po przebudzeniu. Bez makijażu, bez wymyślnej fryzury, jak ją Pan Bóg stworzył. Jeżeli jest naprawdę piękna, to i wtedy będzie.*

***

William Wharton: *W ogóle nie wydaje się stara. Ma zmarszczki śmiechow na policzkach i koło oczu. Kiedy raz się widziało takie zmarszczki na twarzy kobiety, twarze młodych dziewczyn wyglądają jak puste mapy, nie odkryte tereny, czekające, aż coś się zdarzy.*

Oprac. AK

Kobieta. Od zarania dziejów rodzi nowe życie. To kobieta dba o domowe ognisko. Często, kiedy wchodzimy do nieznanego sobie domu, mówimy: tu mieszka kobieta, bo widać „kobietą rękę” w urządzaniu wnętrza. Słabsza fizycznie od mężczyzny, co nie oznacza, że w innych sferach również. Uściślijmy: w pewnych sprawach lepiej radzi sobie mężczyzna, w innych kobieta. Nie chodzi bowiem o wzajemne przekonywanie, kto jest mocniejszy, a kto słabszy, a o uznanie i zaakceptowanie silnych stron obu płci. Ponieważ już niedługo Dzień Kobiet, chciałam zaprezentować w dzisiejszej „Półce...” dwa ciekawe wydawnictwa książkowe, w których bohaterkami są właśnie kobiety.

„Brakująca połowa dziejów”

Anny Kowalczyk to książka chyba jedyna taka na polskim rynku wydawniczym. Autorka pokusiła się w niej o spisanie historii kobiet na polskich ziemiach. Nie jest to jednak nudna pozycja o cechach podręcznika do historii. Kowalczyk (znana blogerka) zabiera czytelników w podróż do samych początków historii na ziemiach polskich, a właściwie archeologii, która odtworza przeszłość człowieka

(tu: kobiety) na podstawie odnalezionych materialnych pozostałości jego działań. Autorka w kolejnych

rozdziałach swojej publikacji przybliży czytelnikom sylwetki kobiet – żyjących na przestrzeni wieków – które w swoim czasie odegrały ważne role w historii Polski.

Trzydziestych drugich urodzin porucznik pilot **Janina Lewandowska** nie obchodziła z rodziną i przyjaciółmi. W tym dniu – wyjątkowym dla każdego – musiała stanąć nad zbiorowym dołem w Lesie Katyńskim, w którym zginęła jako jedyna kobieta – jeniec wojenny. Jej życie – mimo że krótkie, ale niezwykle bogate – przybliży książka **Krystyny Lubienieckiej-Baraniak pt. „Córka generała. Opowieść o lotniczce zamordowanej w Katyniu”**. Janina Lewandowska była córką generała **Józefa Dowbora-Muśnickiego**, który dowodził zwycięskim Powstaniem Wielkopolskim z 1919 roku. Publikacja ta jest ciekawie skonstruowaną powieścią biograficzną, którą autorka podzieliła na dwie części: „Złota nić” i „Katowski powrót”. Dzięki kolejnym rozdziałom książki możemy poznać życie pani porucznik – jej dzieciństwo, pasję (śpiew i latanie), pierwszą miłość, a także dramatyczne przeżycia w obozach w Ostaszkowie i Kozielsku oraz śmierć z rąk sowiektów.

W zbiorach MiGBP w Tyczynie znajdują Państwo wiele innych publikacji książkowych (beletrystyka, literatura popularnonaukowa), w których autorzy prezentują sylwetki ciekawych kobiecych osobowości. Zapraszamy do skorzystania z **katalogu on-line biblioteki:**

<https://tyczyn-bpmig.sowa.pl>

Poleca: **Agnieszka Janda** – bibliotekarz MiGBP w Tyczynie

Cukier – biały zabójca

W momencie narodzin człowiek lubi już smak słodki, co wynika z fizjologicznej reakcji organizmu na spożycie pokarmów o smaku słodkim, kiedy wytwarzane są endorfiny i serotonina, tzw. hormony szczęścia. Być może dlatego noworodek preferuje przede wszystkim słodki smak mleka. Wrodzone preferencje każdego człowieka do tego smaku wyznaczają przyszłe zachowania związane ze spożywaniem słodkich pokarmów. W trakcie dorastania zdobywamy różne doświadczenia związane z żywnością i w ten sposób kształtują się nasze preferencje nabyte. To tłumaczy na przykład, dlaczego np. ktoś przestał lubić słodczyce, a polubił coś innego, np. pikantne pokarmy. U większości z nas preferencje do smaku słodkiego dominują jednak przez całe życie. Dlaczego tak się dzieje?

Obok genetycznych uwarunkowań decyduje o tym otoczenie, w którym funkcjonujemy. Jest ono źródłem pozytywnych doświadczeń związanych ze „słodką żywnością”. Oto kilka przykładów pozytywnych doświadczeń związanych ze słodczymi. Kiedy babcia lub ciocia odwiedzają dziecko, najczęściej przynoszą dla niego prezent w postaci słodczy. Taka wizyta jest dla dziecka miłym doświadczeniem - poza prezentem jest także wspólna zabawa. Zwykle wraz z dorastaniem przestajemy czekać z utęsknieniem na spotkania, ale w dalszym ciągu oczekujemy słodkiego prezentu. Kolejnym przykładem są święta. Trudno wyobrazić sobie świętowanie bez słodkości. W ten sposób zaczynamy kojarzyć słodkie pokarmy z pozytywnymi emocjami związanymi z byciem z bliskimi osobami - akceptacją, bezpieczeństwem, radością, a nawet miłością. Pewne produkty, w tym słodczyce, zaczynają wówczas nabierać emocjonalnego znaczenia, które jest ważniejsze dla nas niż sama wartość odżywcza pożywienia. Czy zatem można nie lubić słodczy, czy można zrezygnować z ich spożywania?

Jest to trudne dla osoby dorosłej, która często nie jest w stanie poradzić sobie nawet z ograniczeniem słodczy. Dziecku jest jeszcze trudniej. Nie mamy wpływu na genetyczne predyspozycje do smaku słodkiego, ale można modyfikować wpływy środowiskowe. Im wcześniej, tym lepiej. Nie należy tworzyć w życiu dziecka sytuacji, w których wykształca się w nim pozytywne emocjonalne skojarzenia z żywnością. Zamiast czekoladek, żelków, lizaków, cukierków i innych łakoci, nagrodą za dobre zachowanie może być wspólna zabawa, wyjście na spacer czy plac zabaw. Świętowanie może koncentrować się na wspólnej aktywności. Trudno wyobrazić sobie polskie święta bez ciast, ale nie mogą one zdominować atmosfery świątecznej. Również imprezy rodzinne takie jak imieniny czy urodziny, powinny być uczczone przede wszystkim wspólną zabawą, a nie stosami słodczy. Tort ze świeczkami nie musi przecież zawierać bitej śmietany, czekolady itp., może być przygotowany na bazie galaretki i owoców.

Pamiętajmy, że cukier to substancja pozbawiona jakichkolwiek wartości odżywczych. Wywołuje różne dolegliwości, przyczynia się do powstawania wielu chorób, powoduje uzależnienie, jednak ciągle wielu z nas nie może do końca uwierzyć, jak bardzo nam szkodzi. Żywnościowcy i lekarze przekonują, że żaden inny pokarm nie wywołuje bezpośrednio i pośrednio tylu dolegliwości i nie jest odpowiedzialny za powstawanie tak wielkiej liczby chorób. Choć niewiele się o tym mówi, cukier powoduje też szybkie uzależnienie. To substancja całkowicie oczyszczona i pozbawiona jakichkolwiek wartości odżywczych. Bez względu na to, czy spożywamy cukier rafinowany (najczęściej dostępny

w sklepach), trzcinowy czy buraczany, w każdym głównym składnikiem chemicznym jest sacharoza (96-99%), której towarzyszy niewielka ilość innych komponentów, głównie mineralnych. Wobec powyższego warto zapamiętać, że **cukier trzcinowy nie należy do zdrowych zamienników cukru**. Słuszne więc pozostaje stwierdzenie, że dostarcza „pustych” kalorii.

Cukier jest też zdecydowanie największym wrogiem dziecięcych zębów. Ponad 96% ludności krajów wysoko uprzemysłowionych cierpi na próchnicę, pojawia się ona u ok. 60% dzieci poniżej 3. roku życia oraz u 90% sześciolatków. Nie da się zaprzeczyć, że najbardziej winny temu jest właśnie cukier. Dzieci często skarżą się na bóle brzucha, których przyczyn nie dopatruje się jednak w nadmiernym spożyciu cukru, a substancja ta bardzo silnie drażni błonę śluzową żołądka. W wyniku podrażnienia wzrasta kwasność i agresywność soku żołądkowego. Skutkiem tego jest wzmożone odczuwanie głodu, który często bywa zaspokajany słodczymi i powstaje błędne koło. Efektem jest chroniczne zmęczenie i osłabienie organizmu. Nadmierne zakwaszenie żołądka i jelit powoduje zaburzenie ogólnoustrojowej równowagi kwasowo-zasadowej, co prowadzi do różnego rodzaju chorób układu pokarmowego, m.in. zapalenia żołądka i jelit.

Duże spożycie cukru i słodczy powoduje zwiększone zapotrzebowanie na witaminę B₁, która występuje przede wszystkim w kaszach i pieczywie z pełnej mąki. Bez tej witaminy rozkład cukru w ogóle nie jest możliwy. Jeśli w codziennym menu dominują produkty z białej mąki (jasny chleb, kluski, makarony) oraz przetworzone artykuły spożywcze, w krótkim czasie w organizmie dochodzi do niedoboru tej witaminy, jak też innych składników, np. chromu, magnezu, cynku, wapnia, fosforu. Następstwem mogą być zaburzenia przemiany materii, skąd bierze początek wiele chorób określanych jako cywilizacyjne. Zatem **częste jedzenie słodczy może prowadzić do niedostatecznego zaopatrzenia organizmu w istotne składniki odżywcze**. Objawy związane z takimi niedoborami to m.in.: chroniczne zmęczenie, kłopoty z koncentracją, obniżenie sprawności fizycznej, zaburzenia rytmu snu, zmniejszenie odporności na infekcje dróg oddechowych i skórne.

Pamiętajmy, że **cukier nie jest składnikiem wyłączonej słodczy**. Substancja ta występuje w przeznaczonych dla dzieci odżywkach, syropach, przecierach, sokach, jogurtach, napojach mlecznych, wszelkiego rodzaju gotowych produktach, takich jak kaszki i płatki śniadaniowe. Naszą czujność usypia informacja o walorach zdrowotnych tych produktów. Mogą one jednak stanowić realne zagrożenie dla zdrowia szczególnie, jeśli jada się je codziennie lub bardzo często. Duża zawartość cukru nie dziwi w przypadku słodczy, jednak trudno uwierzyć, że w gotowych pikantnych sosach czy ketchupie może być go nawet ok. 50 procent! Również kupowane w aptekach rozmaite preparaty zaskakują ilością znajdującego się w nich cukru, np. w multiwitaminowych może go być ponad 80%, a w herbatkach dla niemowląt - ponad 90%. Dlatego tak ważne jest czytanie informacji o składzie kupowanych produktów. Tylko wtedy mamy pewność, że jemy to, co jest dla nas wartościowym pokarmem i nie szkodzi naszemu zdrowiu.

Tekst źródłowy: A. Kłosińska, *Dobra dieta dla małych i dużych dzieci*, Świat Książki, Warszawa 2009.

Rubrykę redaguje:

Anna Pondo

- nauczyciel w SP w Tyczynie,
pasjonatka ekologii i zdrowej żywności

Jak nauczyć dziecko impulsywne działania bez pośpiechu?

Dziecko impulsywne przypomina uczestnika teleturnieju, który pod wpływem impulsu naciska przycisk, zanim zdąży przemyśleć odpowiedź i traci w ten sposób cenne punkty. Dziecko impulsywne traci więcej. Jego zachowanie może frustrować, złościć, zasmucać nie tylko je samo, ale również otaczających je ludzi. Dzieci impulsywne reagują bez zastanowienia, często w niewłaściwy, a nawet destrukcyjny sposób. Nie potrafią planować swoich działań, rozważać różnych możliwości i zastanawiać się nad konsekwencjami ani też poskramiać chęci natychmiastowego zaspokajania swoich pragnień.

Zachowania impulsywne występują najczęściej u dzieci nadpobudliwych. Impulsywności często towarzyszy krótkotrwała koncentracja uwagi oraz wysoki poziom roztargnienia. Najbardziej impulsywne są dzieci młodsze. Wraz z wiekiem rośnie umiejętność odkładania zajęć na później oraz oceniania i planowania działania przed jego rozpoczęciem.

W jaki sposób można pomóc impulsywnym dzieciom, aby mogły zmienić swoje zachowanie?

Warto nauczyć dzieci „rozmowy z samym sobą”, dzięki czemu będą umiały powstrzymać się od działania, zastanowić i zaplanować reakcję. Rozmowa z samym sobą jest naszym wewnętrznym dialogiem. Dziecko, które jest świadome problemu, uczy się rozmowy z samym sobą za pomocą pięciu kroków: **zdefiniowanie problemu, wybranie najlepszej strategii jego rozwiązania, skupienie na niej uwagi, wybór odpowiedzi i pochwalenie siebie za dobrze wykonaną pracę.** Metoda ta jest najbardziej skuteczną, gdy najpierw zostaje zademonstrowana przez rodzica. Dorosły zaczyna od głośnej rozmowy ze sobą na temat problemu. Następnie zachęca dziecko do spisania swoimi słowami pięciu kroków i omówienia tego samego problemu samodzielnie. Oczywiście musimy działać powoli i pracować za każdym razem tylko nad jednym krokiem.

Istnieją dwa modele, jakie dorosły może przyjąć, ucząc dziecko rozmowy z samym sobą. Pierwszy to model „doskonały”, w którym wszystko idzie gładko i nie pojawia się żaden błąd. W drugim, „niedoskonałym”, dorosły celowo popełnia błędy, aby pokazać dziecku, jak sobie z nimi radzić. Mają Państwo pomysł, który model lepiej się sprawdza? Otóż ten drugi – „niedoskonały”. Dzieci chętniej go naśladują, gdyż zapewnia im większą elastyczność w rozwiązywaniu problemów w rzeczywistości. Podjęcie próby i popełnienie błędu to naturalne elementy całego procesu.

Prawidłowa rozmowa ze sobą powinna wyglądać mniej więcej tak: „Popełniłem błąd. Nic się nie stało. Poprawię się następnym razem”. Nieprawidłowe jest natomiast: „Popełniłem błąd, jestem beznadziejny. Ni gdy nic mi się nie uda”.

Techniki rozwiązywania problemów za pomocą rozmowy z samym sobą mogą być również stosowane w sytuacjach społecznych. Agresywne zachowanie pojawia się często w chwilach, gdy dziecko impulsywne na skutek czyjegoś dokuczania lub własnego po-

czucia frustracji reaguje bez namysłu. Pracując z własnym dzieckiem, warto przećwiczyć wiele różnych sytuacji, tak aby dziecko mogło nauczyć się stosowania tych technik wobec rozmaitych problemów.

Warto pamiętać, że prosząc impulsywne dziecko o wykonanie jakiegoś zadania, powinniście być jak najbardziej konkretni, gdyż to ułatwi mu osiągnięcie celu. Zamiast mówić: „Chciałabym, abyś sprzątał po sobie zabawki”, możecie to zademonstrować i wspólnie z dzieckiem odłożyć zabawki w odpowiednie miejsca. Jeśli podzielicie zadanie na mniejsze, możliwe do zrealizowania proste etapy, przestanie być ono niejasną i często przytłaczającą całością.

Zwykle impulsywne dzieci łatwo rozpraszają swoją uwagę. Dobrym pierwszym krokiem jest upewnienie się, czy na biurku bądź na stole, gdzie dziecko pracuje, nie ma bałaganu lub rzeczy, które odwracałyby jego uwagę. Możecie bawić się z dzieckiem w ten sposób, że ma ono kończyć pewien fragment pracy, podczas gdy wy będziecie je rozpraszać, na przykład zamiatając podłogę wokół jego stóp. Na początku rozpraszanie powinno być minimalne, a zadania proste i krótkie. Z czasem można stopniowo podnosić poprzeczkę. Pomoże to dziecku nauczyć się koncentracji pomimo czynników dekoncentrujących.

W podobny sposób można nauczyć dziecko słuchać. Coś do niego mówicie, a ono musi to powtórzyć. Warto również przećwiczyć z pociechą utrzymywanie kontaktu wzrokowego podczas słuchania. Gdy to się uda, doceniamy ten sukces w postaci małej nagrody. Najważniejsze! Szukajcie sposobności do chwaleń swojego dziecka podczas zwykłych, codziennych czynności. Nie można przeceniać znaczenia pochwały i odpowiedniej nagrody. Dzieci muszą czuć się kompetentne i dumne z siebie. Pochwała i nagroda nawet za bardzo małą zmianę w zachowaniu dziecka wzmocni jego pewność siebie i zachęci do dalszych starań.

Źródło: **D. Brett**, *Opowiadania dla Twojego (nieco starszego) dziecka.*

Rubrykę redaguje:

Beata Byczyńska-Gruca
– pedagog w SP w Tyczynie

Numer 3. „Głosu Tyczyna”

ukaze się z datą 31.03.2019 r.

Termin składania tekstów upływa: 18.03.2019 r.

Texty można przysyłać e-mailem na adres redakcji: **glostyczyna@tyczyn.pl** lub składać osobiście w siedzibie redakcji: **Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna**, ul. Mickiewicza 1, 36-020 Tycyn, **tel. (17) 22-19-410** w godz. pracy biblioteki oraz w **Urzędzie Miejskim w Tyczynie**, ul. Rynek 18, 36-020 Tycyn, **w pok. 24, tel. (17) 23-04-924.**

Pytania do ZUS

Czy nowe wzory deklaracji ZUS będzie trzeba stosować już od rozliczenia za grudzień 2018 r., czy też dopiero od rozliczenia za styczeń 2019 r.?

Rozliczenie należnych składek za grudzień 2018 r. powinno nastąpić jeszcze z wykorzystaniem starej wersji programu *Platnik*. Jednakże od 1.01.2019 r. następują zmiany w dokumencie wyrejestrowania z ubezpieczeń ZUS ZWUA, które są istotne przy wyrejestrowywaniu pracowników. Obowiązek wyrejestrowania powinien nastąpić w ciągu 7 dni od ustania tytułu do ubezpieczeń. Dlatego też płatnicy, którzy będą musieli wyrejestrować już w pierwszej połowie stycznia pracowników, powinni pobrać nową wersję programu. Rozliczenie składek za styczeń 2019 r. (w lutym) powinno nastąpić już z nowej wersji programu *Platnik*. Będzie ono obejmowało dodatkowo zastosowanie nowego formularza ZUS RPA, o ile wystąpi wypłata przychodu za lata ubiegłe.

Czy wszyscy pracodawcy muszą złożyć dokument ZUS OSW?

Złożenie dokumentu ZUS OSW jest dobrowolne, a na jego złożenie nie ma wyznaczonego terminu. Pracodawca może złożyć ZUS OSW w dowolnym czasie. Dokument ZUS OSW składa płatnik składek, który chce skrócić okres przechowywania akt pracowniczych (z 50 do 10 lat) dotyczących pracowników oraz zleceńobiorców zatrudnionych przez danego pracodawcę (zleceniodawcę) po raz pierwszy w okresie od stycznia 1999 r. do grudnia 2018 r. Złożenie oświadczenia ZUS OSW, a następnie raportów ZUS RIA, pozwoli na skrócenie okresu przechowywania akt.

Za kogo składa się raport informacyjny ZUS RIA?

Raport informacyjny ZUS RIA płatnik może złożyć za pracownika lub zleceniobiorcę. Za zleceniobiorców ustawa uznaje osoby świadczące pracę na podstawie:

- umowy zlecenia,
- umowy agencyjnej,
- innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

Raporty informacyjne ZUS RIA mogą być przekazywane do ZUS tylko wtedy, gdy płatnik przekaze wcześniej oświadczenie o zamiarze przekazania raportów informacyjnych (ZUS OSW), tj. pracodawca zdecydował się na skrócenie okresu przechowywania dokumentacji za osoby po raz pierwszy zatrudnione w latach 1999-2018. Po złożeniu oświadczenia ZUS OSW raporty informacyjne ZUS RIA należy przekazać za wszystkich ubezpieczonych zatrudnionych w okresie 1.01.1999 – 31.12.2018 w ciągu 12 miesięcy od przekazania ZUS OSW lub na bieżąco wraz z wyrejestrowaniem z ubezpieczeń, jeśli wyrejestrowanie następuje po złożeniu oświadczenia.

Czy po wysłaniu do ZUS dokumentu ZUS OSW można zrezygnować ze składania dokumentów ZUS RIA?

Jeśli płatnik przekazał oświadczenie o zamiarze przekazywania raportów informacyjnych ZUS OSW, to odwołać to oświadczenie może jedynie w sytuacji, gdy nie został jeszcze złożony żaden raport informacyjny ZUS RIA za ubezpieczonego. Przekazanie pierwszego raportu informacyjnego uniemożliwia odwołanie oświadczenia. Informacja o złożeniu dokumentu ZUS

RIA za przynajmniej jednego ubezpieczonego jest zapisana w programie *Platnik* w kartotece płatnika, na zakładce „Inne dane” w bloku „Oświadczenie o zamiarze przekazywania raportów informacyjnych”.

Czy w okresie 10 lat przechowywania dokumentacji pracowniczej nie można wydać tej dokumentacji pracownikowi? Czy pracownik może odebrać swoją dokumentację tylko w okresie jednego miesiąca po upływie 10 lat?

Ustawa wprowadza do Kodeksu pracy wyraźny przepis, który nakazuje wydanie pracownikowi na każde żądanie kopii całości lub części dokumentacji pracowniczej przechowywanej przez pracodawcę. Zarówno osoby zatrudnione po wejściu w życie ustawy, jak i te, za które pracodawca złożył raport informacyjny ZUS RIA, będą miały prawo odbioru dokumentacji pracowniczej po upływie okresu jej przechowywania. Będą miały na to miesiąc, w trakcie którego pracodawca nie może jeszcze zniszczyć dokumentacji. Jeżeli zgłoszą się do pracodawcy później, a dokumentacja nie została jeszcze zniszczona, również powinni otrzymać swoją dokumentację. Po upływie okresu przechowywania i miesiąca na odbiór dokumentacji pracodawca będzie miał 12 miesięcy na jej zniszczenie.

Jakich dokładnie dokumentów pracowniczych dotyczy zmiana terminu przechowywania z 50 na 10 lat?

Skrócenie czasu przechowywania dokumentacji pracowniczej obejmuje:

- **akta osobowe pracowników** (informacje i dokumenty zgromadzone w związku z ubieganiem się o zatrudnienie, informacje dotyczące nawiązania stosunku pracy oraz dokumenty dotyczące przebiegu zatrudnienia, a także dokumenty związane z rozwiązaniem albo wygaśnięciem stosunku pracy),
- **pozostałą dokumentację w sprawach związanych ze stosunkiem pracy** (m.in. ewidencja czasu pracy, listy płac, karty wynagrodzeń).

Rubrykę redaguje:

Wojciech Dyląg

- regionalny rzecznik ZUS
w województwie podkarpackim

OGŁOSZENIA/REKLAMY

Osoby zainteresowane zamieszczeniem ogłoszenia lub reklamy w „Głosie Tyczyna” mogą to zrobić w **Urzędzie Miejskim w Tyczynie, pok. 24, tel. (17) 22-19-318, wew. 24** oraz w siedzibie redakcji.

CENNIK OGŁOSZEŃ:

- Za ogłoszenia drobne – **1 zł od słowa**,
- Za ogłoszenia ramkowe o pow. 6,5 x 9 cm – **25 zł**,
- Za ogłoszenia ramkowe o pow. 13 x 9 cm – **50 zł**.
- W treści ogłoszenia adres oraz nr telefonu traktowane są jako jedno słowo.
- Ogłoszenia dotyczące nieruchomości położonych na terenie Gminy Tyczyn typu: „sprzedam/kupię działkę, wynajmę dom”, „zamienię mieszkanie” oraz „życzenia” od osób prywatnych są **płatne**.
- Ogłoszenia dotyczące w treści: „szukam/dam pracę”, „nekrologi” są **bezpłatne**.

Czy testament można podważyć?

Testament to rozrządzenie własnym majątkiem na wypadek śmierci. Może on zostać sporządzony **własnoręcznie** lub **w formie aktu notarialnego**. Testamentem będzie również **oświadczenie woli** spadkodawcy wobec **wójta, burmistrza** lub **prezydenta miasta**, spisane w protokole. W szczególnych sytuacjach istnieje również możliwość sporządzenia **testamentu ustnego**. Każdy z tych testamentów może zostać podważony.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, iż jeżeli spadkodawca sporządził nowy testament, nie zaznaczając w nim, że poprzedni odwołuje, ulegają odwołaniu tylko te postanowienia poprzedniego testamentu, których nie można pogodzić z treścią nowego testamentu. Oznacza to, że nowy testament wyłącza starszy testament. Po drugie: testament jest nieważny, jeżeli został sporządzony w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli lub gdy został sporządzony pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby te-

stamentu tej treści, jak również gdy został sporządzony pod wpływem groźby. Oczywiście jest również, iż testament będzie również nieważny, gdy został podrobiony, a więc sporządzony przez osobę inną niż testator.

Z założeń **najtrudniej jest podważyć testament sporządzony w formie aktu notarialnego**. W takim przypadku najczęściej stosowanym zarzutem będzie ogólnie rozumiana poczytalność lub błąd co do treści zawartej w testamencie. W przypadku testamentu sporządzonego w formie pisemnej (własnoręcznego) oprócz zarzutów wymienionych powyżej często stosowany jest zarzut podrobienia testamentu, a więc sporządzenia go przez inną osobę niż spadkodawca.

Pamiętać również należy, iż do każdej sprawy należy podchodzić indywidualnie. **Podważenia testamentu można dokonać przed sądem**, dlatego do przedmiotowej sprawy należy podchodzić z dużą dozą rozważań i w sposób przemyślany.

Materiał źródłowy:

Kodeks cywilny (Dz.U. 2017, poz. 459).

Rubrykę redaguje:

Artur Maziarz
- radca prawny

Teniści stołowi „Jaru” Kielnarowa wśród najpopularniejszych sportowców Podkarpacia

Teniści stołowi LKS „Jar” Kielnarowa zostali laureatami plebiscytu Gazety Codziennej „Nowiny” na najpopularniejszych sportowców woj. podkarpackiego. Tenista **Grzegorz Cukierda** wśród zawodników seniorów oraz rodzeństwo **Karol i Julia Wrotniakowie** wśród talentów w kategoriach młodzieżowych uzyskali najwięcej głosów z powiatu rzeszowskiego i zostali laureatami tego plebiscytu. Zwycięstwo w głosowaniu zapewniało im udział w uroczystej gali, która odbyła się w Hotelu Prezydenckim w Rzeszowie.

Grzegorz Cukierda jest zawodnikiem „Jaru” Kielnarowa już kilka lat. Należy do czołowych zawodników III ligi i jest bardzo lubianym tak przez kolegów

i koleżanki z klubu, jak i też tenisistów z innych klubów, co na pewno miało wpływ na końcowy rezultat plebiscytu. Natomiast **Julia i Karol Wrotniakowie** to czołowi zawodnicy w swych kategoriach wiekowych w woj. podkarpackim. Karol podczas ferii wziął udział w zgrupowaniu kadry wojewódzkiej młodzików.

Gratulujemy zawodnikom tego wyróżnienia, a kibicom, którzy oddali głosy na nich w plebiscycie - w imieniu Zarządu klubu, jak i samych tenisistów - serdecznie dziękujemy.

tekst: **Ryszard Rząsa**

Zatrudnię **operatora podnośnika kosowego**
na umowę o pracę.
Tel. **603-376-069**

Szukam pracy: **opieka osobami starszymi, prowadzenie domu** (sprzątanie, gotowanie).
Tel. **570-104-298**

GŁOS TYCZYNA

- miesięcznik redaguje Kolegium w składzie: **Alicja Kustra** - redaktor naczelna, **Zofia Matys, Ewa Kocur, Elżbieta Domino, Agnieszka Rożek-Janda**. Stali współpracownicy: **Dorota Michalak, Monika Dziadura, Anna Pondo, Anita Dzięczek, Beata Byczyńska-Gruca**.

Wydawca: Urząd Miejski w Tyczynie przy współudziale Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury, Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej.
Adres Wydawcy: Urząd Miejski, 36-020 Tyczyn, ul. Rynek 18, tel. (17) 22-19-310, e-mail: glostyczyna@tyczyn.pl; www.tyczyn.pl;
Adres redakcji, korekta tekstów: MiGBP w Tyczynie, ul. Mickiewicza 1, 36-20 Tyczyn, tel. (17) 22-19-410. **Skład i łamanie, druk:** Kan Media Agencja Reklamy Kucharski Adriano, ul. Jaśminowa 1/4, 35-604 Rzeszów, tel. 506-744-345. **Redakcja** zastrzega sobie prawo skracania i adiustacji publikowanych tekstów oraz korespondencji, a także opatrywania ich własnymi tytułami. Wydawca nie zwraca niezamówionych materiałów i nie odpowiada za treść ogłoszeń. Poglądy wyrażane w artykułach są poglądami ich Autorów, a nie Wydawcy.

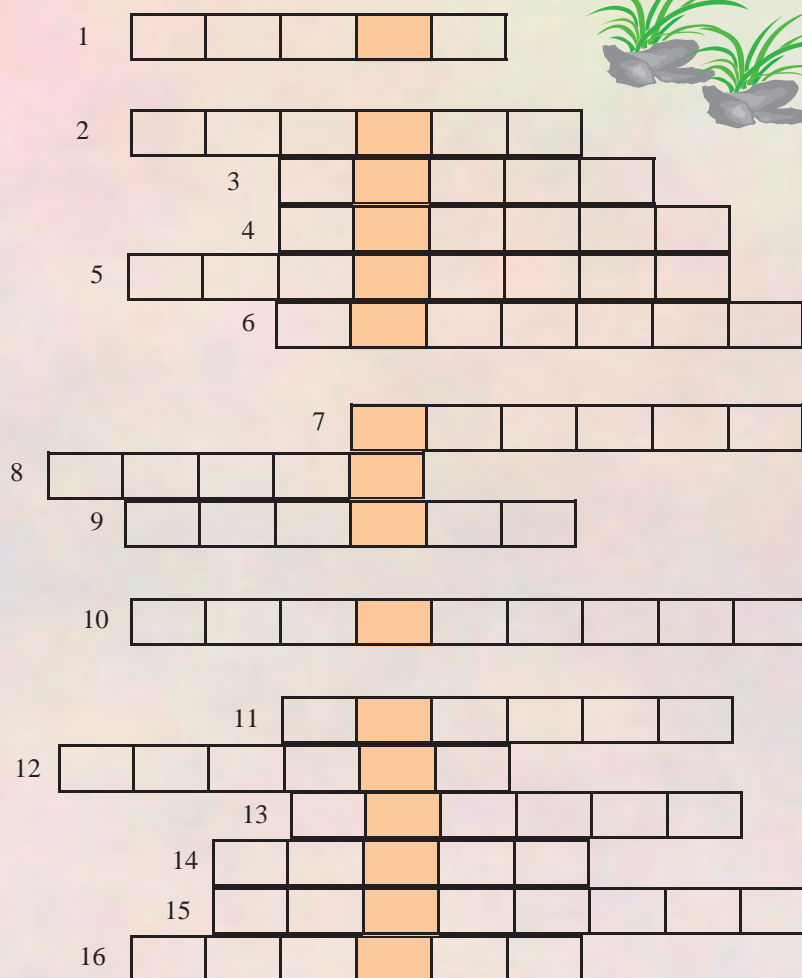
ISSN 1231-4609

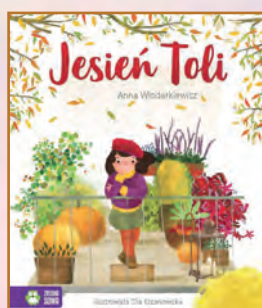
GŁOS DLA DZIECI

Oprac. **MiGBP w Tyczynie** (www.tyczyn-biblioteka.pl), Dodatek do 2. numeru „Głosu Tyczyna” (2/2019)

Rozwiąż krzyżówkę. Hasło utworzą litery z pomarańczowych pól.

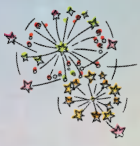
Kącik Czytelnika

Z podanych liter ulóŜ wyrazy – nazwy wiosennych kwiatów.
Wpisz odpowiedź.

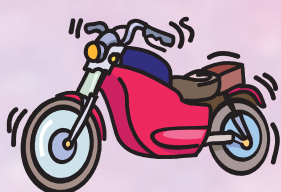

- PRZEGIBIŚNIE - .....
- KUKROSY - .....
- CZKILASZPRZY - .....
- ZALCEWI - .....
- KILEŻON - .....
- TYHIACYN - .....
- NYPATULI - .....
- ŻERÓ - .....

Podpowiedź. Wykorzystano nazwy następujących kwiatów:
przebiśniegi, krokusy, przylaszczki, zawilce, żonkile, hiacynty, tulipany, róŜe.

RozwiąŜ rebus. Hasło wpisz obok .....

mot

+

ban

+

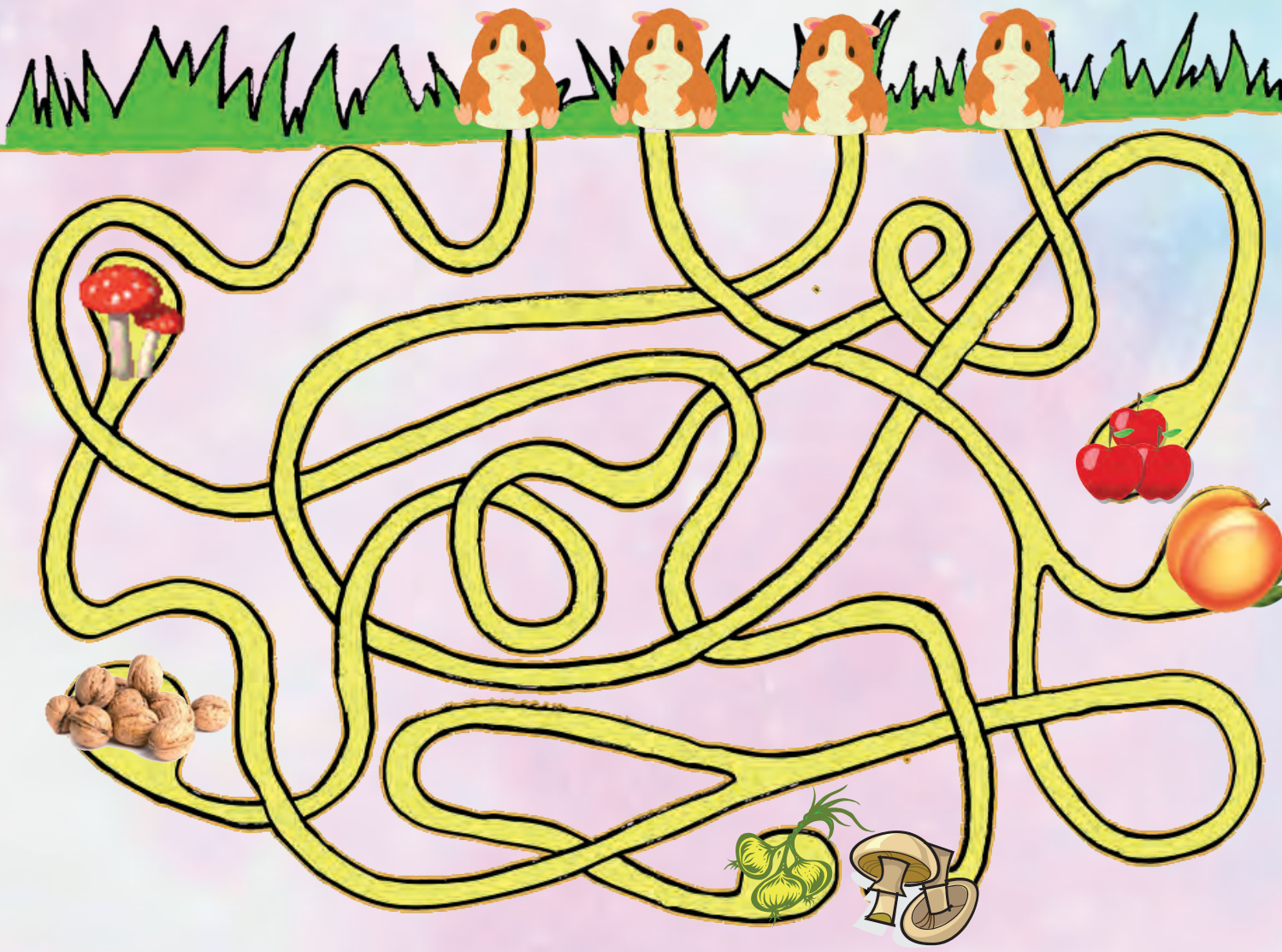
b=g, y

+

bar

Pomóż chomikom znaleźć zapasy na zimę

Obchody Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu w Tyczynie

Zapalenie zniczy przed
bramą cmentarza
żydowskiego w Tyczynie

O Żydach tyczyńskich w dobie galicyjskiej opowiadał
Maciej Terczyński

Recital muzyki żydowskiej w wykonaniu
Ewy Siembidy i Tomasza Jachyma

Zofia Domino przy wystawie zdjęć przedstawiających
tyczyńskich Żydów podczas okupacji

Recytacja wierszy Mieczysława Skotnickiego w wykonaniu
uczennic SP w Tyczynie

Burmistrz Tyczyna Janusz Skotnicki z Janem Gebertem
- przedstawicielem gminy żydowskiej z Warszawy

Zgromadzeni goście i prelegenci

Wydarzyło się...

Dzień Babci i Dziadka w SP w Hermanowej...

...i w Centrum Rekreacyjno-Kulturalnym w Kielnarowej

Dziecięcy zespół taneczno-wokalny podczas koncertu kolędowo-karnawałowego w Hermanowej

Jubileusz 10-lecia zespołu śpiewaczego „Borkowianie”

Spotkanie z alpinistą Maciejem Bedrejką w MiGBP w Tyczynie

